

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 17. SEPTEMBER 1982

ŠTEV. 37 (2088)

Bivši pregnanci so vest ki opominja na neizpolnjene pravice

„Pred štiridesetimi leti koroški Slovenci nismo šli v pregnanstvo in v boj zato, da bi po končani vojni uživali privilegije — naše trpljenje v taboriščih in v gozdovih je veljalo samo temu, da bi živeli v svobodi enakopravnosti med enakopravnimi,“ je poudaril predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl na izseljenskem srečanju minulo nedeljo v Bilčovsu. „Zato hočemo ostati tista vest, ki bo merodajne dejavnike vedno znova opominjala, da koroški Slovenci še nismo dobili pravic, ki smo si jih izbojevali s trpljenjem in z uporom proti nasilju.“

Izseljenski dan, ki so ga imeli nekdanji pregnanci letos pri bivšem sotrpnu Janku Ogrisu v Bilčovsu, je bil tokrat v znamenju 40-letnice pregnanstva in upora koroških Slovencev. Res „jubilejna“ je bila udeležba, saj so nekdanji izseljenci s svojimi družinami napolnili veliko gostinsko dvorano. Prišli so s celotnega tistega ozemlja, ki ga je zločinska izselitev leta 1942 za vse čase neizbrisno začrtala kot ozemlje avtohtone naseljitve Slovencev. Zato so tudi danes — kakor je dejal predsednik Partl — smešne trditve, češ da smo koroški Slovenci tako majhna manjšina, da je skoraj ni in da živimo le še v nekaterih naseljih pod Karavankami. „Ko so nas pred 40 leti hoteli pregnati, so nas našli več kot 40 tisoč; in izseljevali so nas iz vseh občin, o katerih trdimo, da

v njih Slovenci avtohtono živimo.“

Na nedeljskem srečanju ni bilo velikih političnih govorov — in vendar je bila celotna prireditev politična izpoved:

● Da je pred štiridesetimi leti množično preganjanje koroških Slovencev rodilo tudi odpor, kot je naglasil predsednik Zveze slovenskih izseljencev Partl. Partizanske puške po naših gozdovih so naznanjale, da naš človek ni voljan postati suženj, temveč je pripravljen vzeti svojo usodo v lastne roke.

● Da se moramo za svoj obstoj boriti tudi še danes. Zato je — kot je menil predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser — dolžnost nas vseh, da vsak na svojem mestu uveljavljamo in branimo enakopravnost našega jezika v vsem javnem življenju, kakor jo zagotavlja člen

7 državne pogodbe, ne pa zakon o narodnih skupinah, ki je nasprotno naše pravice okrnil in jih zožil na skrajni minimum.

● Da so izseljenski domovi širom naše zemlje mejniki naše avtohtone naselitve. Kot take bi jih morali posebej in za vsakogar vidno označiti, je poudaril bivši predsednik ZSO in častni član izseljenske organizacije dr. Franci Zwitter. Prav tako pa bi morali poskrbeti, da bi bila ta problematika tudi umetniško obdelana, da bi svetu in bodočim rodovom izpričali, kaj smo koroški Slovenci doprinesli v skupnem boju slovenskega naroda.

● Da je nacistično nasilje tako pretreslo našega človeka, da je posledice občutiti še danes. Kot eno teh posledic je tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev prof. Jože Wakounig navedel dejstvo, da se je tudi iz vrst nekdanjih izseljencev marsikateri uklonil pritisku ter se izneveril svojemu narodu in materinemu jeziku.

In še mnogo drugih ugotovitev je bilo slišati, ki vse so pričale o tem, kako živo so bivši pregnanci povezani z narodnim dogajanjem. Kako se veselijo vsakega uspeha in napredka in kako jih po drugi strani skrbi vsak udarec, pa naj bo to nevarnost odtujenja mladine, ki v domačem kraju ne dobi zaposlitve, ali pa okrnjevanje naših pravic, kakor se dogaja na podlagi diskriminacijskih določil zakona o narodnih skupinah. Pa tudi izpadi deželnega glavarja Wagnerja so bili deležni ostre kritike, ker je zlorabil gostoljubje na osrednji spominski slovesnosti meseca aprila, ko je osporaval naš doprinos k zmagi nad fašizmom, namesto da bi izrekel priznanje našemu trpljenju in boju.

(Dalje na 8. strani)

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

odkritje spomenika žrtvam

KI SO JIH NACISTI POBILI PRI HOJNIKU
V LEPENI NAD ŽELEZNO KAPLO

kjer so zverinsko umorili tri člane družine — starega očeta ter sina in njegovo ženo, hčerko pa odpeljali v koncentracijsko taborišče Ravensbrück, kjer je umrla na posledicah trpljenja, medtem ko je sin v zadnjih dneh vojne padel kot partizan v bližini domačega kraja.

Odkritje bo 19. septembra 1982 ob 14. uri.

V sporedu bosta poleg govornikov sodelovala pevska zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in SPD „Obirsko“ z Obirskega, prosvetaši pa bodo izvajali tudi recital, ki ga je posebej za to spominsko slovesnost pripravil domačin Valentin Polanšek.

Za nedeljsko prireditev bo za avtomobile urejen krožni promet, tako da bo prihod iz Železne Kaple na kraj prireditve možen samo preko Lobnika in po prireditvi preko Lepene nazaj v Železno Kaplo.

Z udeležbo na prireditvi se bomo oddolžili Hojnikom za njihovo trpljenje in žrtvovanje, preko njih pa bo spomin veljal vsem ogromnim žrtvam, ki smo jih doprinesli koroški Slovenci v boju proti fašizmu.

O d b o r

V odnosih med sosedi so manjšine preizkusni kamen

V Benetkah je bilo minulo soboto in nedeljo srečanje socialistično usmerjenih političnih sil iz štirih držav oz. njihovih dežel, ki sestavljajo delovno skupnost Alpe-Jadran. Navzoči so bili predstavniki socialistov oz. socialdemokratov iz italijanskih pokrajin Bocen, Trento, Veneto in Furlanija-Juljska krajina, iz avstrijskih dežel Koroška in Štajerska ter iz zahodnonemške dežele Bavarska, iz Slovenije in Hrvaške pa predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Na posvetu, ki mu je uvodni referat s pregledom dosedanjega razvoja sodelovanja prispeval koroški deželni glavar Wagner, so obširno razpravljali o možnostih, kako bi v bodoče to sodelovanje še poglobili in obogatili. V tem smislu je bil gotovo zanimiv prispevek predstavnika SZDL Slovenije Jožeta Smoleta, ki je zlasti govoril o pomenu odprte meje in

pri tem naglasil potrebo tesnejših stikov in višjih oblik gospodarskega sodelovanja.

V svojem referatu je Jože Smole naglasil, da bi bilo treba v okviru tega sodelovanja posvetiti posebno pozornost narodnostnim manjšinam, pri čemer je dejal, da je odnos do manjšin preizkusni kamen za vsako sodelovanje. „Sleheri nacionalistični pristop k narodnostni problematiki v okviru delovne skupnosti pa bi bil v nasprotju z dosedanjimi dosežki,“ je poudaril. Menil je, da so odnosi na meddržavnih ravneh čestokrat boljši od odnosov med deželami. Ko je opozoril na uspešno sodelovanje na področju radia in televizije, je omenil tudi najnovejšo tozadevno dosežke med ORF in TV Koper, pri tem pa izrazil željo, da bodo lahko tudi koroški Slovenci sprejemali oddaje slovenske televizije.

Wagnerjev svetovni rekord

Naš deželni oče Wagner, ki ni več „pristen Korošec“, ker zna že vsaj dve slovenski besedi (morda se bo do prihodnje otvoritve naučil še tretje), je postavil nov svetovni rekord. Ob otvoritvi svojevrstnega tedna rekordov ob Baškem jezeru, kjer so si nadel politično menda nevarni naziv „Karavanska regija“, je imel najkrajši političarski govor vseh časov. Dejal je enostavno: „Otvorjeno“ (pardon, nemško seveda: „Eröffnet“). Tako bo prišel v prijetno družbo npr. škota Johna Roya, ki ima najdaljše brke na svetu; ali pa Donne Maiello iz New Yorka, ki najhitreje pojé največ špagetov. Ne bi bilo nič narobe, če bi Wagner še ob drugih priložnostih zgubljal manj besed.

Kljub temu pa upam, da zdaj ne bo kdo rekel: Wagner zna bolje slovensko kot nemško. V Pliberku je povedal dve slovenski besedi, ob Baškem jezeru pa samo eno nemško.

Sicer pa brez šale. Naš deželni oče — po angleško se mu po najnovejših podatkih pravi „Carinthia Province Governor“ — bi že davno prejel labko prišel v Guinnessovo knjigo rekordov: kot politik, ki je največkrat ponovil trditve, da so manjšina določila državne pogodbe že izpolnjena ...

p.

Da ne bo spet prepozno ...

Izzivanja neonacističnih in drugih desničarsko-ekstremističnih krogov postajajo v zadnjem času čedalje predržnejša. V mnogih državah je že prišlo do terorističnih atentatov teh sil in počasi si tudi na uradnih mestih začneja utirati pot spoznanje, da nevarnosti takega razvoja ne gre podcenjevati.

V polni meri velja to tudi za Avstrijo. Odkar so se razletele neonacistične bombe na Dunaju in v Salzburgu, je razprava o neonacistični nevarnosti postala živahnejša tudi v naši državi. Na merodajnih uradnih mestih to nevarnost sicer še vedno omalovažujejo ter se izgovarjajo na načela demokracije, ko odklanjajo upravičene zahteve po prepovedi vseh neonacističnih in sorodnih organizacij. Toda v široki javnosti postaja ta zahteva čedalje glasnejša; vedno več ljudi, ki opozarjajo, da je nerazumljiva strpnost oblasti napram skrajnežem že enkrat vodila v katastrofo — zato se množijo glasovi tistih, ki zahtevajo, da je proti tej nevarnosti treba odločno ukrepati že zdaj in pravočasno, da ne bi bilo spet prepozno.

Tako se je glasila tudi izpoved velike antifašistične demonstracije, ki je minulo soboto združila več kot 5000 ljudi v Železnem na Gradiščanskem. In posebno značilna za današnjo stvarnost v Avstriji je bila izjava znane antifašistke in predsednice zveze socialističnih borcev za svobodo Rose Jochmann, ki je dejala: „Iz koncentracijskih taborišč smo se vrnili v prepričanju, da prihajamo v svet demokracije, toda bili smo globoko razočarani!“

To razočaranje, še več: ogorčenje demokratične javnosti danes ni upravičeno samo zaradi tega, ker v Av-

striji lahko nemoteno širijo najrazličnejšo nacistično literaturo in ne kaznovano razvijajo svojo dejavnost najrazličnejše neonacistične skupine — razočaranje in ogorčenje je upravičeno predvsem zaradi tega, ker pristojne oblasti in politične stranke proti tem pojavom nočejo ukrepati, čeprav jih k temu nedvoumno obvezujejo določila državne pogodbe in zakona o nacistih.

Neposredni povod za antifašistično demonstracijo v Železnem je bilo dejstvo, da bo pri bližnjih deželno-zborskih volitvah na Gradiščanskem v enem izmed tamkajšnjih volilnih okrajev kandidirala tudi neonacistična NDP. Toda prireditev v svoji izpovedi ni bila naperjena edino proti tej predrznosti desničarskih skrajnežev, marveč je izvenela v enoglasno zahtevo po prepovedi NDP in vseh sorodnih organizacij; po odločnih ukrepih proti vsem tistim, ki zlorabljajo demokracijo za oživljanje nacistične miselnosti ter za omalovaževanje ali sploh zanikanje strašnih zločinov nacizma med drugo svetovno vojno.

Glas iz Železnega je bil gotovo dovolj glasen, da so ga morali slišati tudi na uradnih mestih in v vodilnih gremijih strank. Zahteve za demonstracijo pa imajo svojo težo še posebej zato, ker jih je postavil forum protifašistično nastrojenih ljudi iz različnih taborov — od komunistov preko socialistov do katolikov, ki jih mimo svetovnonazorskih razlik združuje skupni cilj: obramba demokracije in njenih vrednot pred nevarnostjo starega in novega nacizma. Čas bi bil, da bi temu glasu sledili tudi odgovorni oblastniki, katerih dolžnost je, da z vsemi močmi branijo demokratično republiko pred včerajšnjimi in današnjimi sovražniki demokracije.

PREBERITE

Pred 10 leti se je
začel 'Tafelsturm'

str. 2

Seminar SPZ
o dvojezičnosti

str. 3

Naši planinci
na Triglavu

stran 5

Priprava KPPZ
na novo pevsko
sezono

str. 7

Tragedija pri
Hojniku v Lepeni

str. 8

Izrabiti vse možnosti Slovensko šolstvo na Koroškem

Ta teden se je tudi na Koroškem začelo novo šolsko leto. Ta začetek postavlja — kakor smo zapisali že v zadnji številki našega lista — zlasti nas Slovence pred posebne probleme, skrbi in naloge: po eni strani je ostalo slej ko prej nerešenih mnogo važnih vprašanj, po drugi strani pa moramo prav ob začetku vsakega šolskega leta imeti na skrbi še prijave k dvojezičnemu pouku oziroma k pouku slovenščine, ker le tako bomo našim otrokom zagotovili šolsko vzgojo tudi v materinem jeziku.

O vprašanjih, s katerimi smo konfrontirani na šolskem področju, govori tudi članek, ki ga je objavil dr. Avgustin Malle v ljubljanskem štirinajst dnevniku „Naši razgledi“. Članek je zanimiv tudi in še posebej za nas, zato ga z avtorjevim dovoljenjem ponatiskujemo v našem listu.

Uredništvo

Ob vstopu v novo šolsko leto koroški Slovenci ne morejo pričakovati, da bodo avstrijske šolske oblasti storile korake, ki bi bistveno izboljšali šolski sistem, namenjen pripadnikom slovenske manjšine na Koroškem. Vprašanja šolstva so bila v preteklih mesecih v celovškem Slovenskem vestniku in Našem tedniku bolj navzoča kot leta poprej in zavest o tej problematiki sega tudi med ljudi na podeželju.

Kakih vidnih pozitivnih rezultatov v prid manjšini v zadnjem času ni. Seveda nečemo zanikati ureditve dvojezičnega enoletnega abiturientskega tečaja na celovski trgovski akademiji in manjših korakov šolske oblasti, kakršen je upoštevanje slovenščine v predmetu ročne spretnosti na ljudskih šolah. Dvojezični enoletni abiturientski tečaj so oblasti uvedle na podlagi splošno veljavne uredbe kot šolski poizkus ter mu predpisale minimum 12 učencev. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta v začetku marca 1982 prosila ministrstvo za pouk in umetnost na Dunaju, da bi se tečaj izvedel že pri šestih prijaviteljih, vendar do danes kljub urgenci nista prejela drugega odgovora kot tega, da je deželni šolski svet za Koroško storil na Dunaju potrebne korake. Predvsem pa je glede števila potrebnih prijav za tečaj še vse nejasno. Že ob uvedbi tečaja sta obe osrednji organizaciji koroških Slovencev poudarili, da še naprej zahtevata slovensko oziroma dvojezično trgovsko akademijo in da imata abiturientski tečaj le za njeno uvodno stopnjo, kot izhod v silo. Organizaciji sta zahtevo po popolni poklicni izobrazbevalni višji šoli postavili že v Spomenici koroških Slovencev ob 20-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe, jo obnovili v znamen operativnem koledarju z dne 7. decembra 1979 ter potrebo po taki šoli prikazali tudi na razgovorih z zveznimi in deželnimi oblastmi, ki so sledili operativnemu koledarju. V svo-

jem stališču do vladnega osnutka sedme novele zakona o organizaciji šolstva z dne 29. 1. oziroma 9. 2. 1982 sta ZSO in NskS ponovno predlagala ustanovitev samostojne slovenske trgovske akademije.

Tudi če bodo dvojezični abiturientski tečaj na trgovski akademiji v šolskem letu 1982-83 izpeljali, bo gotovo zadnji svoje vrste. Tečaje naj bi v vsej državi zamenjali v šolskem letu 1983-84 dveletni kolegiji, ki se bodo zaključevali z zrelostnim izpitom in absolventi bodo samo z njim dosegli obrtne pravice. Pričakujejo, da bodo za vso Koroško pripravili le en, kvečjemu dva kolegija. Dvojezičnega po vsej verjetnosti ne bo.

Pa tudi med slovensko manjšino na Koroškem nekateri niso preveč navdušeni nad morebitno ustanovitvijo samostojne slovenske trgovske akademije, ker vidijo nevarnost za Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu. Drži, da za to zahtevo stojita obe osrednji organizaciji, vendar bi bilo nespametno zanikati ali omalovaževati nasprotna mnenja, čeprav so dostikrat pogojena s predstavami konservativnega idejnega monopola nad učiteljskim kadrom in dijaki. Dejstvo je, da bi bili koroški Slovenci izbojevali drugo višjo srednjo šolo pred leti mnogo lažje, vendar so ugodni trenutki zamudili. Zadevni predlogi in iniciative pa se verjetno že praišjo v splošnem upravnem arhivu na Dunaju in bodo hvalažno gradivo za prihodnje slovenske zgodovinarje.

Bili bi krivični, če bi zapisali, da je po sprejetju manjšinskega šolskega zakona za Koroško leta 1959 manjšinsko šolstvo stagniralo. Gotovo pa ni bilo deležno nikoli tiste pozornosti kot splošni avstrijski šolski sistem pri svojih vnetih reformatorjih. Seveda obe veliki avstrijski parlamentarni stranki glede ciljev reforme šolstva nista nikoli dosegli popolnega soglasja, vendar sta v parlamentu konec junija 1982 le izglasovali s potrebno dvotretjinsko večino sedmo

(Dalje na 6. strani)

Strah pred „prizadevnimi Slovenci“

Da bo z začetkom jesenskega političnega dela znova postavljeno „na dnevni red“ tudi manjšinsko vprašanje, je zdaj potrdil tudi deželni glavar Wagner. V ponedeljek je deželno vodstvo SPÖ razpravljalo o bodočem delu in v poročilu, ki ga je o seji objavila KZT, med drugim beremo napoved, da se bo Wagner „v soglasju z zvezo z drugimi koroškimi strankami posvetoval o možnem terminu za neformalen razgovor z zastopniki Slovencev“.

V smer nove „aktualizacije“ manjšinskega vprašanja kažejo tudi še druga znamenja. O tozadevnem „nami-gu“ zveznega predsednika Kirchschlägerja smo že poročali. Omenili smo tudi zabodnonemški konservativni dnevnik „Frankfurter Allgemeine Zeitung“, v katerem je Wagner nastrojenost koroškega prebivalstva opisal kot „liberalno in antiklerikalno“. Prav na ta prispevek o Koroški pa se je zdaj v omenjenem listu oglašil še neki dr. Kurt von Laun iz Bad Homburga, ki očitno spada med posebno marljive bralce raznih domovinskih klicev in podobnih tiskovnih proizvodov.

V njegovem prispevku, ki nosi zgovoren naslov „Prizadevni Slovenci na Koroškem“, namreč kar mrgoli znanih „argumentov“ za tako imenovani „prastrah“ koroških Nemcev — vse pa se stopnjuje v filozofiranju o „prizadevnih Slovencih“, pred katerimi je strah menda upravičen, ker hočejo s svojim denarjem, svojim vplivom in svojimi organizacijami, s tem pa s

slovenskim jezikom osvojiti Koroško in podjarmiti ubogo nemško prebivalstvo. Pesem torej ni nova, saj jo vedno znova slišimo tudi doma na Koroškem. Zli prizvok ima tokrat zlasti še zaradi tega, ker v izrazitem protislovenskem duhu zastruplja nepočetno javnost v sosednji državi.

Za dokaz, kako zlagani so „argumenti“, ki se jih poslužujejo taki prijatelji koroških nacionalistov, bi navedli iz prispevka samo dva primera: Pisec se buduje nad Slovenci, ker „nekaj let sem“ izgrajujejo „poleg nemških bank in raiffeisnov“ gosto mrežo „slovensko usmerjenih Hranilnic in posojilnic“; v resnici pa je npr. šentjakevska Posojilnica prav te dni praznovala 110-letnico obstoja — kot najstarejša kmečka kreditna zadruga v Avstriji sploh! Nekdaj mimo sožitje med nemško „in pogosto windisch“ govorečih Korošcev je v nevarnosti, da se spremeni v nasprotje med nemško in slovensko govorečimi Korošci, dalje modruje gospod iz rojstnega kraja znanih klubnikov. Kot vzrok za tak razvoj pa navaja zakon (očitno misli zakon o narodnih skupinah), o katerem trdi, da predpisuje dvojezične krajevne napise že ob 10-odstotnem deležu manjšine; čeprav zakon v resnici določa 25 odstotkov.

Takšen strah pred „prizadevnimi Slovenci“ se že sam razgalja kot tisto, kar v resnici je: na očitnih lažeh zgrajeno zavažanje in zastrupljanje javnosti.

rij.

Študentje iščejo akcijski program

Zakaj med slovenskimi mladinskimi organizacijami ni tesnejšega sodelovanja? Zakaj je mirovno gibanje med koroškimi Slovenci in na Koroškem tako šibko? Kaj so vzroki za stalne razprtije v slovenskih vrstah, kako bi povečali učinkovitost narodnopolitičnega delovanja. Tako in podobno so se glasila vprašanja mladine, ki se je zbrala na letošnjem počitniškem seminarju Klubov slovenskih študentov v Avstriji pretekli petek in soboto v celovškem dijaškem domu Slovenskega šolskega društva.

Osrednja tema seminarja, na katero so vabili študentski klubi z Dunaja, Gradca in Celovca, pa se je glasila „Mladinsko gibanje koroških Slovencev po 1945“. Zamisel pa je bila ta: sprožiti diskusijo o razvoju mladinskega gibanja med koroškimi Slovenci, skušati določiti trenutne pogoje družbenopolitično aktivne mladine in tako priti do boljšega sodelovanja mladinskih organizacij. Vendar študentom ni uspelo povsem uresničiti svoje zamisli. Katoliška mladina, katere član je bil celo na pripravljalni seji, in Koroška dijaška zveza sta zadnji dan odpovedali sodelovanje, predsednik Zveze slovenske mladine pa je bil zadržan. Navzoči so bili zastopniki vseh treh študentskih klubov, zastopnik Društva prijateljev Kladiva in odbornik ZSM. Vzroke za odsotnost bodo študentje skušali še razčistiti, brez dvoma pa nekateri tudi ne vidijo potrebe po široki razpravi o sodelovanju. To ne more biti koristno za posamezno organizacijo, še manj pa za sodelovanje vseh slovenskih mladinskih organizacij.

Za uvod v seminar so pripravili študentje dve predavanji. Marija Jurčič je obdelala korenine in zgodovino evropskega mladinskega in študentskega gibanja zadnjih dveh desetletij.

Orisala je študentsko gibanje od svojih začetkov v Nemčiji in Franciji, kjer se je v 60-ih letih začela krhati vera v neomejeno gospodarsko rast Evrope, tja do šibkših pojavov tega gibanja v Avstriji.

Kot eno glavnih značilnosti zgodovinskega razvoja mladinskega gibanja je označila dejstvo, da so se študentje okoli leta 1968 navduševali predvsem za razne socialistične ideale, danes pa se v raznih ekoloških in mirovnih gibanjih mladina zoperstavlja predvsem raznim oblikam uničevanja sveta. Mirko Štukelj pa je v drugem referatu dal pregled slovenskega mladinskega delovanja na južnem Koroškem po letu 1945. Poudaril je visoko politično aktivnost slovenske mladine

ne v prvih letih po zmagi nad fašizmom ter njeno ponovno prebujenje v začetku 70-ih let, ko se je najprej uprla konzervativnim strukturam v vrstah koroških Slovencev in z napisnimi akcijami in demonstracijami odločneje postavila zahtevo po uresnitvi člena 7 državne pogodbe. Z bežnim opisom nazadovanja solidarnostnega gibanja in s kratko predstavitvijo obstoječih mladinskih organizacij je zaključil svoja izvajanja.

V živahni diskusiji, ki se je nadaljevala tudi v soboto, so študentje razpravljali o objektivnih in subjektivnih vzrokih, ki otežujejo delovanje mladinskih organizacij. Med zaključki počitniškega seminarja Klubov, na katerem so tudi ugotovili, da gre delovanje mladinskih organizacij večkrat mimo potreb mladine, je bila tudi zahteva po skupnem akcijskem programu in po odprtem dialogu med mladinskimi organizacijami. Ustvarili pa bodo tudi posvetovalni organ mladine, ki naj bi izboljšal sodelovanje in medsebojno podporo mladinskih organizacij.

Poleg razprav so pripravili študentje tudi kulturni program, kjer so predstavili med drugim tudi odlomek iz igre „Trgovina“.

PRED 10 LETI: ESKALACIJA NEMŠKEGA NACIONALIZMA

Tako se je začel „Ortstafelsturm“

Pred 10 leti se je začel razpletati na Koroškem tisti razvoj, ki je v svoji zadnji konsekvenci povezal vse tri koroške stranke v tisto protimanjšinsko troediniost, ki jo prakticirajo danes v vseh manjšinskih vprašanjih, in na podlagi katere je bil sklenjen protimanjšinski zakon o narodnostnih skupinah.

Kot reakcija na postavitev nekaj dvojezičnih krajevnih oznak se je začel tisti nemškonacionalni val, ki je doživel svoj višek v podiranju dvojezičnih tabel in fizičnih napadov na posamezne Slovence.

Pod pritiskom slovenske in

ostale avstrijske javnosti je bila socialistična vlada prisiljena napraviti korak v vprašanju dvojezičnih napisov. Sredi leta 1972 je bil predložen avstrijskemu parlamentu osnutek zakona za ureditev dvojezičnih topografskih napisov in označb v 205 naseljih južne Koroške, ki ga je parlament obravnaval 6. julija 1972. Bil je sprejet z glasovi socialistične stranke, poslanci ÖVP in FPÖ pa so glasovali proti.

Slovenci so tedaj zakon ocenjevali kot korak naprej, vendar takega niso mogli sprejeti. Zakon je bil namreč sklenjen brez sodelovanja in pristanka manj-

šine, ki je v opombah k zakonskem osnutku opozarjala, da zakon ne odgovarja ustavi in jasnim določilom člena 7. Medtem ko so socialisti tedaj še opozarjali, da je način kako večinski narod priznava pravice manjšine merilo za politično zrelost večinskega naroda, so desničarski poslanci in njihovi časniki grozili z novimi napetostmi in spopadi na Koroškem, za primer, da bi postavili dvojezične napise na Koroškem.

V noči med 20. in 21. septembrom so v okrajih Celovec-dežela, Beljak-dežela in Velikovec nenapovedano postavili nekaj desetlin dvojezičnih krajevnih napisov. Ta minimalna izpolnitev določil državne pogodbe pa je bila nemškimi nacionalistom na Koroškem takšen trn v peti, da so že v prvih dneh premazali številne dvojezične table. Ob pasivnosti varnostnih organov, ki so te izgrede več ali manj tolerirali in ob podpori, ki so jo ti „neznani storilci“ uživali v neodvisnem tisku in listih opozicijskih strank v deželi, so se le-ti še bolj ohrabirali. Oktobra meseca je nemškonacionalni teror doživel svoj višek v podiranju dvojezičnih tabel, politično pa so se zahteve osredotočile na ugotavljanje manjšine.

Arafat v Rimu

Po umiku iz Beiruta je zabeležila PLO že vrsto političnih uspehov. Vedno bolj se uveljavlja prepričanje, da je tudi v evropskih deželah uradno treba priznati zastopstvo palestinskega naroda. Po velikem arabskem vrhu v maroškem mestu Fes, na katerem so arabske države po dolgem obdobju razprtij našle spet enotno stališče in kjer se je uveljavila PLO, se obeta Arafatu z obiskom v Rimu nov uspeh. Kot vodja palestinske delegacije se te dni udeležuje Interparlamentarne unije v Rimu. Ob tej priliki pa sta ga obesno sprejela italijanski predsednik Sandro Pertini in papež Woytila. Pomen obiskov dobi tu-

di na veljavi, ker ima Italija sicer odnose do PLO, uradno pa je še ni priznala. Prav zaradi tega pa liberalci, republikanci in del socialnih in krščanskih demokratov nasprotuje takšnemu ravnanju državnega predsednika. Še večje razburjenje pa je obisk sprožil v Izraelu samem, ki je tudi ob tem obisku Arafata v Rimu moral požreti politični poraz.

Kompasov hotel uspešen

Kvalitetna storitev je merilo uspeha. Ta misel se vedno bolj uveljavlja v turističnem gospodarstvu Slovenije in Jugoslavije. Svoje kvalitetne storitve kot podlago letošnjega turistič-

nega uspeha postavlja v ospredje tudi turistična in gostinska delovna organizacija Kompas Jugoslavija, ki ima v svojem sestavu 12 hotelov, dva motela in dva avtokampa. Za Kompasov hotel v Kranjski gori vejo povedati, da je bil letos 90-odstotno zaseden, kar je nadpovprečen rezultat. Največ gostov je bilo iz Nemčije, precej iz Velike Britanije, pa tudi Švedov, Nizozemcev in Fincev.

Vsi hoteli skupaj so letošnji plan nočitev presegli za 6 odstotkov oziroma za 34.243 nočitev več kot lani. Pri tem pa poudarjajo, da gre porast nočitev predvsem na račun domačih gostov. Izjemni porast tujih nočitev pa so beležili v Dubrovniku, nekaj več pa tudi na Bledu in v Mednem.

2. SLIKARSKI TEDEN V SVEČAH:

Stiki vaškega prebivalstva z umetniki
so bili hitro vzpostavljeni

Umetnost med ljudstvo! — je bilo geslo ob začetku našega stoletja. Danes velja to geslo v nekako modificirani obliki: umetniki med ljudstvo! Prav to se je zgodilo v zadnjih štirinajstih dneh, ko so se, že drugič, v Svečah srečali razni likovni umetniki iz Avstrije, Italije in Jugoslavije, da bi med vaškim, večinoma kmečkim prebivalstvom ustvarjali svoja dela pod vplivom prav takih vaških okoliščin.

Cerudi stoji v ozadju takih in podobnih prireditev (za svečko je odgovorno tam delujoče prosvetno društvo „Kočna“) določena romantika, ki postaja v današnjih dnevih ponovno, posebno med umetniki, moderna in se sklicuje na znani izrek francoskega

enciklopedista Rousseau-a, „Nazaj k naravi!“, in čeprav mora med današnjimi pogoji taka romantika pač postati pobožna želja in hrepenenje — človek 20. stoletja zdavnaj ni več del narave in to v teku štirinajstih dni tudi ne more postati — so take prireditve ne samo vedno bolj priljubljene, temveč tudi koristne in važne. Kajti današnja družba je umetnika stlačila v nek geto, v katerem se menda spozna samo še strokovnjaki, ki potem o tej njegovi umetnosti pač pišejo in potrošnik „blaga“ umetnosti nato bere o kakovosti ali nekakovosti umetnosti tega ali onega umetnika, in ga je tako odtujila ljudstvu ter ga ali vzviševala na Parnas nesmrtnih ali pa obsodila v nepomembnost. Ravno take ali po-

dobne prireditve kot v Svečah (tudi srečanje pisateljev na Obirskem sodi v to smer) pa so za razumevanje umetnikov, umetnosti in potrošnikov zato tem bolj važne: umetnik (v kolikor se izogne prepotentnemu gledanju svojega „poslanstva“) spozna publiko, ljudi in življenjske pogoje teh ljudi, za katere ustvarja potrošnik (publika, uživalci, klakerji ipd.) pa na drugi strani spozna, da tudi umetnik ni prerok višjega poslanstva, ni čudak ali človek nekega drugega sveta, temveč član in pričevalec družbenih problemov, ki jih sam vidi.

Vse to se je izkazalo v Svečah. Stiki vaškega prebivalstva z umetniki so bili dokaj hitro vzpostavljeni. Kakor je predsednik SPD „Kočna“ dr. Janko Zerzer v svojem nagovoru ob zaključku likovnega tedna v Svečah dejal, je bil strah prirediteljev, da bi druga prireditve, na kateri ni bilo več atmosfere „ekstatičnosti“ novih in nepoznatih ter skrivnih gostov, bila manj uspešna, neutemeljena. Obratno: popolnoma nekomplikirano in še priskrbenjši so postali medsebojni odnosi umetnikov, ki so v glavnem delali in ustvarjali v stari šoli („takšnih delovnih pogojev je redkokdaj najti“, je rekel nek slikar) in domačini, ki niso samo radovedno spremljali nastanek ter produkt umetniškega videja, temveč so se sami dali uvesti ne samo v amatersko upodabljanje, temveč tudi v razne tehnike likovne umetnosti, le še ožji kot lansko leto.

Inge Vavra, Margot Morič, Marjan Kravos, Marinella Biscaro ter Hans Staudacher vsekakor ne predstavljajo samo razne narodnosti, temveč tudi v pristnem pomenu besede mednarodnost umetnosti: tehnike in vsebine del, ki so nastala v likovnem tednu v Svečah in ki so bile razstavljene zadnjo soboto pri „Adamu“ v Svečah se v marsičem razlikujejo, čeprav pa imajo eno in isto ozadje; v katerem so nastala: vaško okolico nedvomno slovenskega kolorita in pristrčnost delovnega začasnega mesta.

Da umetnost ni in tudi ne bo ostala domena poklicnih umetnikov, garantira tudi prijateljsko sodelovanje med zgoraj omenjenimi umetniki ter sveškimi ljubitelji umetnosti, ki so in hočejo tudi v bodoče sami postati kreativni.

To pa je največji garant za bodočnost, saj je letošnji likovni teden v Svečah dokazal, da je koristen tako za umetnike kot za publiko in prav zato gotovo ne bo — kar je potrdil tudi dr. Zerzer ob navzočnosti številnih častnih gostov — zadnji v zgodovini Sveč, ki so dale že številne kulturne učinke v zgodovini koroških Slovencev.

fra-ter

SPZ vabi na seminar v Podravlje

Slovenska prosvetna zveza je v bivši kmetijski šoli v Podravljah priredila že več seminarjev, na katerih so njeni funkcionarji in predstavniki krajevnih Slovenskih prosvetnih društev obravnavali različna kulturna področja. S to aktivnostjo bo SPZ nadaljevala tudi v prihodnje in za 2. in 3. oktober 1982 spet vabi v Podravlje.

Tokrat bodo na seminarju v Podravljah obravnavali aktualno temo, ki se nanaša na znano geslo „Dvojezično je bolje“. V naših slovenskih vrstah to geslo skorajda dosledno uresničujemo, vendar med nemškogovorečimi ni našlo učinkovitega odziva. Zato organizatorji smatrajo, da bo treba nejasne in deloma različne poglede na to vprašanje v doglednem času razčistiti. Taki problemi se pojavljajo pri sodelovanju z organizacijami sosednjega naroda, zlasti pri skupnih prireditvah in na gostovanjih slovenskih skupin v drugih predelih Koroške ter na prireditvah „Dober večer sosed“. Te problematike se bodo lotili tako z načelnega vidika kot iz praktičnih izkušenj vseh problemov v zvezi z dvojezičnostjo.

Seminar se bo, kot že omenjeno, pričel v **soboto 2. oktobra 1982 ob 17. uri**. Tedaj bo na dnevnem redu že uvodni referat v katerem bo obravnavana slovenska kultura in dvojezičnost ter dosedanje izkušnje in naloge v bodoče. **Ob 18. uri bo Univerzitetni doc. dr. Dieter Larcher** s celovške univerze predaval o potrebi in vrednosti materinščine za razvoj človeka. Sobotni spored seminarja bodo zaključili z diskusijo in prostimi pogovori.

V nedeljo 3. oktobra bodo s seminarjem pričeli ob 9. uri, tedaj bo diskusija stekla v štirih delovnih krožkih in sicer o sodelovanju z društvi sosednjega naroda, o 26. oktobru oziroma prireditvah „Dober večer sosed“ in o prireditvi „Oktober tabor“, o prireditvah za turiste in o dvojezičnosti in v drugih in v okvirih slovenskih kulturnih skupin. **Ob 11. uri** bo skupna diskusija, ki bo končana ob 13. uri, kar bo hkrati tudi zaključek seminarja.

Prireditelj na seminar vabi prosvetaše krajevnih prosvetnih društev in vse, ki se za to problematiko zanimajo. Udeleženci seminarja se pri SPZ lahko prijavijo pisмено ali po telefonu (0 42 22) 32 5 94 ali 33 1 08). Organizator seminarja bo kriil stroške prehrane in prenočišč.

Zaradi perečega vprašanja, ki ga bodo na seminarju v Podravljah obravnavali, priporočamo, da se le-tega udeleži čim večje število prosvetašev in drugih naših rojakov, katerim je razvoj dvojezičnosti na Koroškem pri srcu.

B. Golija razstavlja v Slovenj Gradcu

V petek 10. septembra je bila otvoritev razstave Bojana Golija, docenta in akademskega slikarja iz Maribora. V umetnostnem paviljonu v Slovenj Gradcu je umetnik razstavil predvsem grafične stvaritve, med eksponati pa najdemo tudi barvne lesoreze, jedkanice in skice. Mnogo slik je starejšega izvora, ki jih je umetnik ustvaril med leti 1950 in 1960.

Otvoritve razstave se je udeležilo več vidnih gostov, katere je pozdravil ravnatelj paviljona v Slovenj Gradcu tov. Karel Pečko. Povedal je, da je Bojan Golija razstavljaval v Kostanjevici in Mariboru, in da se je vključno z razstavo v Slovenj Gradcu predstavil najširši javnosti. O liku umetnika sta še spregovorila dr. Bračič in priznani akademski slikar Božidar Jakac. Slednji je čestital Bojanu Golji k njegovemu delu, povedal je tudi, da je bil Golija njegov najljubši učenec, da šteje med najboljše grafike

v Sloveniji in izrecno poudaril precizno in natančno ustvarjanje in globoko izpoved umetnika. Ravno obisk Božidarja Jakca je otvoritvi razstave dal svojevrsten pečat, saj je kljub visoki starosti in bolehnosti prišel in počastil delo svojega učenca.

Bojanu Golji pa so čestitali tudi učenci osnovne šole iz Vuzenice, saj je umetnik ravno njim kakor tudi našim otrokom, v vsakoletni slikarski koloniji, ki jo prireja OŠ Vuzenica in SPZ, posredoval svoje bogato znanje.

Razstava likovnih del akademskega slikarja prof. Bojana Golije v umetnostnem paviljonu v Slovenj Gradcu je odprta do 23. septembra 1982. Ljubiteljem likovne umetnosti priporočamo, da si to razstavo ogledajo, saj je to enkratna priložnost, da vidijo dela tega vidnega predstavnika slovenske likovne umetnosti.

oto

Izšla je nova številka Mladega roda

Že v zadnji številki našega lista smo bralce opozorili na izhajanje slovenskega šolskega lista Mladi rod, ki ga izdaja konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške ter na pomembnost tega glasila pri učenju naših otrok slovenskega knjižnega jezika. Zdaj imamo novo številko Mladega roda že v rokah, kar je še posebnega pomena, saj bo Mladi rod od prvega šolskega dne zvesti spremljevalec učiteljev in otrok pri pouku slovenščine doma in v šoli.

Novo številko, ki je, kot običajno, spet dvojna, smo z zanimanjem prelistali in v le-tej našli mnogo branja, ki odgovarja za vse učence od prvega in tja do četrtega šolskega leta. Seveda pa Mladi rod

priporočamo tudi učencem višjih razredov in tudi odraslim, zakaj v tej reviji je toliko zanimivega branja, da bo vsak našel kaj za svoj okus. Zlasti ga priporočamo staršem, da iz Mladega roda čitajo svojim, še ne šoloobveznim otrokom, ki posebno radi poslušajo pesmi in zgodbe, napisane za deco.

Prva, dvojna številka Mladega roda ima tudi zdaj barvni ovitek in prav je, da spet prinaša risbe naših otrok. Avtorica naslovne strani je naša mlada rojakinja Katja Weiss iz Šentjanža v Rožu, zadnjo stran ovitka pa je spet pripravila Monika Zeichen z učenci na Kostanjah, ki so upodobili Folka, kako le-ta pomaga pri obiranju sadja. Notranje ilustracije je za pričujočo številko narisala Marička Koren. Vsebinsko je Mladi rod posvečen pričetku novega šolskega leta in jesenskemu času. Mnogo pa je tudi takih prispevkov, ki govorijo o raznih drugih zanimivostih, ki otroku pomagajo širiti znanje. V Mladem rodu je tudi mnogo pesmic in zgodbic, napisanih od slovenskih pesnikov in pisateljev ter domačih besednih ustvarjalcev. Razveseljivo je, da tudi v tej številki objavlja svoje prispevke mnogo naših domačih koroških avtorjev, zlasti iz vrst učiteljev. Tu moramo priznati veliko prizadevanost uredniškega odbora Mladega roda, ki z občutkom izbira prispevke in jih objavlja v posameznih številkah. Zato toplo priporočamo, da se te naše šolske revije poslužite in zlasti otrokom omogočite, da jim bo Mladi rod redni spremljevalec v šoli in v prostem času.

— otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola —

Predšolska vzgoja

Dne 1. septembra 1983 bo, kakor predvideva 7. novela Zveznega zakona o organizaciji šolstva, vključena tako imenovana „mala šola“ v redno šolanje otrok. Zakon predvideva ne samo posebne razrede „male šole“, kateri naj bi bili priključeni ljudskim šolam, temveč tudi predšolske skupine v krajih, kjer je manj otrok.

V predšolskih razredih ali v tej novi „mali šoli“ naj bi bili zajeti tisti otroci, ki so sicer že šoloobvezni, toda duhovno ali telesno še ne zadosti zreli za redno šolanje. Na željo staršev bodo sprejemali tudi tiste otroke, ki bodo šele med 1. septembrom in 31. decembrom dopolnili šesto leto starosti. Igraje in brez pritiska k uspehu bo pripravljala „mala šola“ otroka na šolsko življenje.

Da „mala šola“ še ni „prava“ šola, je jasno razvidno tudi iz učnega načrta. Ta predvideva le obvezne vaje, kar pomeni, da se morajo otroci sicer udeleževati pouka, a ne dobijo redov in ocen. Paleta predmetov je sicer velika in obsega verouk, branje, pisa-

nje, govorjenje, stvarni pouk, računanje, glasbo, likovno vzgojo, telovadbo in tudi prometno vzgojo, vendar pri predšolski vzgoji predmetov niti od daleč ne moremo enačiti s kakršnimkoli strokovnim poukom.

Uvedba „male šole“ je pomemben napredek v avstrijskem šolstvu. Že v preteklem šolskem letu je bilo deležnih predšolske vzgoje v Avstriji 7373 otrok v 470 razredih. „Mala šola“ postopno uvajajo tudi v območju Manjšinskega šolskega zakona za Koroško.

! Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku ! Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku !

NA OBČNEM ZBORU ZSI V BILČOVSVU:

Pesem je navdušila bivše pregnancy

Svoj redni letni občni zbor je Zveza slovenskih izseljencev tokrat izvedla pri Miklavžu v Bilčovsu. V okviru občnega zbora je bil na dnevnem redu tudi kulturni spored, ki ga je pripravilo krajevno Slovensko prosvetno društvo „Bilka“.

Čeprav je bil spored časovno prilagojen celoti občnega zbora, so izvajalci posameznih točk pri občinstvu našli izredno prisrčen sprejem, zlasti mladi pevci in instrumentalisti. Uvod v kulturni spored je izvedel moški pevski zbor „Bilke“ in pod vodstvom Joška Boštjančiča zapel nekaj slovenskih umetnih in narodnih pesmi. Z

veliko pozornostjo je številno občinstvo prisluhnilo Rupertu Gasserju ml., ki je prebral govor Janka Ogrisa, kateri je bil napisan za oddajo slovenskega radia, ob deseti obletnici Zveze slovenskih izseljencev. Kot znano pa je tedaj uredništvo radia ta govor zavrnilo. S tem pa je domače društvo na lep način obudilo spomin na lani

umrlega Janka Ogrisa, ki je dolga leta deloval tudi v odboru ZSI in se kot tak zavzemal za popravilo moralne in gnotne škode bivših pregnancev.

V drugem delu kulturnega sporeda so nastopili mladi bilčovski prosvetaši, večinoma učenci tamošnje slovenske glasbene šole. Najprej so nastopili Sramsčnikovi dečki, ki jih je na kitari spremljal oče Marijan Einspieler. Z igranjem na klavirju in na flavti so se predstavili Tamara in Darja Kapus ter Marjan, Almira in Martin Gasser. Otroci in šolarji niso navdušili le zaradi njihove otročje prisrčnosti, ampak tudi zaradi njihovega kvalitetnega obvladanja glasbenih instrumentov.

Tako so udeleženci nedeljskega občnega zbora Zveze slovenskih izseljencev v Bilčovsu bili deležni tudi lepega kulturnega užitka. Ob tej priložnosti je tudi predsednik SPD „Bilka“ Gašper Ogris-Martič pozdravil številni zbor in izrazil svoje zadovoljstvo nad tem, da so člani bilčovskega prosvetnega društva lahko prispevali svoj delež k uspešnemu poteku občnega zbora. Tudi družabnosti, ki je sledila, je iz grl bilčovskih pevcev še privrela marsikatera pesem. Zato vsem sodelujočim tudi na tem mestu velja zahvala za njihov prispevek.

Pobratenje na Jesenicah

SPD „Edinost“ Škofiče - DPD F. Mencinger Javornik - Kor. Bela

Prejšnjo soboto 11. septembra je škofiško Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ vrnilo obisk društvu France Mencinger Javornik Koroška Bela pri Jesenicah. Jeseniški kulturniki so namreč spomladi gostovali s Finžgarjevo ljudsko igro „Veriga“ v Škofičah.

Poleg mešanega pevskega zbora Škofiče so gostovali tudi hodiški tamburaši. Na Jesenicah so nas pričakali tamkajšnji društveniki, ki so nas najprej popeljali na planinsko kočjo na Pristavi pod Golico in tam poskrbeli za prijetno počutje in razpoloženje.

Pred delavskim domom na Javorniku nas je pričakala domača folklorna skupina, ki nam je v pozdrav zaplesala in zagodla. Nekateri naši pevci so z njimi zaplesali pozdravni valček.

V lepi akustični kulturni dvorani smo imeli skupni kulturni večer, ki so ga tamkajšnji društveniki povezali s krajevnim praznikom. Lepo število obiskovalcev nas je toplo pozdravilo.

Naš predsednik Herman Jäger se je zahvalil za tako prisrčen sprejem, potem pa je najprej nastopil naš pevski zbor. Bili smo presenečeni nad aplavzom, kar nam je dvigalo zaupanje, da smo vložili še več napora v izvajanje programa. Tudi povezava med koncertom je

bila toplo pozdravljena. Za nami sta nastopila njihova pevska zbor — zbor društva upokojencev in ženski pevski zbor „Milko Škoberne“. Zbrana publika je zelo toplo pozdravila hodiške tamburaše, ki so po seminarskih vajah na morju nastopili z novim elanom.

Oba predsednika sta v drugem delu svečano podpisala listino pobratenja med obema društvoma ter izmenjala darila.

Kulturni večer je zaključil naš pevski zbor, ki so se mu pridružile še jeseniške pevke za skupno pesem „Rož, Podjuna, Zila“.

Po koncertu so nam priredili prijetno družabno srečanje, na katerem je stekla beseda bratstva, povezovanja prijateljstva med nami in njimi. Obljubili smo si, da naše pobratenje ne bo ostalo samo na ravni formalnih stikov, temveč ga bo potrjevalo naše skupno delo.

Betonska pregrada Malta varna

Že večkrat smo poročali v našem listu, da se v betonski pregradi Malta (Kölnbreinsperre) tvorijo majhne razpoke, skozi katere prodira voda. Zaradi tega nedostatka so nekateri prebivalci preplašeni. Da bi odstranili strah pred kakšno katastrofo, so graditelji te betonske pregrade dali nalog neki italijanski firmi v Bergamu, da v obliki modela rekonstruira to betonsko pregrado in jo potem obremeni z 2,75-kratno vodno silo. Omenjena firma je zgradila model v razmerju 1:125 z vsemi posebnostmi, ki jih ima pregrada v Malti.

Pred dnevi, 8. septembra so v Bergamu naredili ekstremni po-

skus. Čeprav v naravi ni mogoče povečati vodne obremenitve na jez, je pa to v primeru modela mogoče. Model pregrade je 2,75-kratno vodno obremenitev prestal brez kakšnih posledic.

Po tej obremenitvi modela so poskus prekinili z namenom, da podvzamejo še razne druge meritve. Vsekakor je zgoraj omenjeni poskus pokazal, da je strah, da bi se pregrada podrla ali kaj podobnega, popolnoma neutemeljen.

Poskusu v Bergamu je poleg graditeljev prisostvoval tudi gradbeni referent dežele Koroške, namestnik deželnega glavarja Erwin Frühbauer.

Darujte za Drabosnjakov dom na Kostanjah!

Vsi bralci poznate Andreja Šustarja Drabosnjaka, znanega koroškega bukvnika z Drabosinj pri Kostanjah. Če bi bil Andrej Šustar Drabosnjak nemškega pokolenja, bi mu občina oziroma deželna vlada že zdavnaj postavila spomenik in muzej. Tako pa je bil Slovenec in nihče od vseh teh se ne zanima zanj. SPD Drabosnjak na Kostanjah, ki je v zadnjem času spet močno zaživelo — v spominu Vam vsem je gotovo še igra „Zgubljeni sin“ (leta 1980), ki smo jo Kostanjčani igrali po raznih krajih in hočemo s tem spraviti Drabosnjaka v pravo luč. Letos je SPD Drabosnjak po petdesetih letih premora, spet uprizorilo Drabosnjakov Pasijon. Agilni prosvetaši v občini Vrba hočejo z lastnimi močmi in rokami preurediti na Kostanjah bivši farovski hlev v Drabosnjakov dom. Tu naj nastane soba-muzej še ohranjenih Drabosnjakovih zapuščin, društvena soba in majhen prostor za vaje. Skedenj sam pa naj bi služil za uprizoritev Pasijona, pa tudi drugih predstav.

Stroški za opremo in za renoviranje bodo večji kot smo računali. Ker pa brez primernih prostorov ne moremo shajati, prosimo Vas, drage bralce, da izkažete povezanost z nami na Kostanjah in omogočite s prostovoljnimi prispevki urediti nekaj stvari še pred zimo. V tej številki je priložena položnica. Prosimo Vas, ne prezrite je in pomagajte nam, da Vas bomo še večkrat lahko razveselili z gojitvijo Drabosnjakove tradicije. Vnaprej se Vam v imenu SPD Drabosnjak pri- srčno zahvaljujem.

Za odbor
Janez Lesjak, predsednik

Akcija za Prušnikovo bralno značko

Kot znano, je Osrednji odbor koroških partizanov v Ljubljani dal pobudo za ustanovitev Prušnikove bralne značke. Po temeljitih pripravah, so letos v Sloveniji, zlasti na področju koroških občin, že podelili prve Prušnikove bralne značke. Akcija je doživela izredno velik odmev, saj so podelili kar 600 Prušnikovih bralnih značk.

Tudi pri nas na Koroškem že potekajo priprave za podelitev Prušnikove bralne značke. Zveza koroških partizanov in Osrednji odbor koroških partizanov v Ljubljani sta že organizirala dva pripravljala se-

stanka, katerima je pretekli torek sledil tretji. Na tem sestanku so se dogovorili za nadaljnje priprave o branju Prušnikove literature in osvojitve njegove bralne značke, zlasti med mladino. Ker so na Koroškem pogoji za organizacijo tekmovanja za bralne značke drugi kot v matični Sloveniji, bodo za organizacijo take akcije vključili vse organizacije. To je bil sklep zadnje seje, kateri je prisostvoval tudi inž. Pavle Žaucer. Sporazumno z njim so se tudi dogovorili, da bo do prve akcije za Prušnikovo bralno značko prišlo še v letošnji jeseni.

Gospodarski odbor ZSO obiskal KGZ v Pliberku

Prejšnji četrtek je delegacija gospodarskega odbora Zveze slovenskih organizacij obiskala Kmečko gospodarsko zadrugo v Pliberku, ki je pred kratkim pričela delovati v prostorih novega poslojpa. Tam sta jih sprejela predsednik inž. Kapun in poslovodja Cik. Najprej sta gostom razkazala nove poslovne prostore in skladišča, ki so urejeni po metodah sodobnega poslovanja. Potem sta goste zadržala še

na informativnem razgovoru, kjer so jim predstavniki GO ZSO čestitali k novi pridobitvi in obljubili tudi vso moralno podporo pri reševanju njihovih problemov, ki so ob postavitvi tako velikega objekta tudi prisotni. Delegacijo GO ZSO so sestavljali dipl. inž. Wieser, dipl. inž. Einspieler, dipl. inž. Koncilijski in poslovodja pliberške Posojilnice Nachbar.

SLAVNOSTNA PRIREDITEV

ob 60-letnici SPD „Jepa-Baško Jezero“

v soboto 25. septembra 1982 ob 20. uri v kulturnem domu v Ločah.

Sodelujejo:

Domači moški pevski zbor
mešani pevski zbor „Rož“ iz Sentažakoba v Rožu
tamburaški ansambel
mladinski pevski zbor
plesna skupina Dorfgemeinschaft
glasbena skupina ZSM

Častno pokroviteljstvo: župan inž. Helmut Hatze
Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Senti v Podjuni vabi na

dramo Jeannine Worms
TRGOVINA

v nedeljo 26. septembra 1982 ob 19.30 uri v Kulturnem domu „Danica“ v Senti primozu.

Gostuje igralska skupina Kluba slovenskih študentov na Dunaju.

FOLKLORNI POPOLDAN

v okviru 80-letnice organizirane kulturne dejavnosti v Selah
v nedeljo 19. septembra 1982 ob 14.30 uri v farnem domu v Selah.

Na sporedu je pristna „selska ohcet“, poleg tega pa še vrsta prekmurskih, gorenjskih in koroških plesov z originalnimi narodnimi nošami. Prireditelj: Katoliško prosvetno društvo „Planina“ v Selah

NAŠ JEZIK — NAŠA PRAVICA

MITING KLADIVA

v soboto 18. sept. 1982 ob 19. uri v kulturnem domu v Sentažakobu v R.

Ljubljanski oktet
Emil & Co • E. & S. Velik
Lugarič • Verdel & Decken
Certov • Zeichen • H. Fischer
Kaktus • Roter Gamsbart
Weitblick • MePZ „Rož“

Kultura — zabava — ples
srečolov — razstava — pijača — jedaja
Prisrčno vabljeni!

IZLET NA KREUZELHÖHE, 2623 m
v Kreuzeckovi skupini

v nedeljo 26. septembra 1982

Zbirališče in odhod ob 5. uri zjutraj v Sentažakobu v R. (trg).
Vodi: Lubo Urbajs. Izlet bo ob vsakem vremenu!
Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

v petek 17. septembra 1982

SAK šol. — Hodiše šol. ob 17.00 uri

v soboto 18. septembra 1982

SAK ml. — Sele ml. ob 14.00 uri

SAK p. 23 — Sinča vas p. 23 ob 15.10 uri

SAK I — Sinča vas I ob 17.00 uri

Vse tekme so na Košatovem igrišču.

IZLET NA TOLSTO KOŠUTO
2059 m

v soboto 18. septembra 1982

Zbirališče in odhod ob 9. uri izpred
gostilne Trkl v Selah-Borovnica
Vodi: Franci Kropivnik
Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec

Uprizoritev drame Jeannine Worms

TRGOVINA

v petek 17. septembra 1982 ob 20. uri v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Nastopa igralska skupina dunajskih študentov.
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na prireditev

ŠTAJERCER POJEJO IN IGRAJO

v soboto 25. septembra 1982 ob 20. uri v farni dvorani v Železni Kapli. Nastopajo: godba, zbor in ansambel „Veseli Štajerci“ PD „Svoboda“ Sladkogorska Sladki vrh

Slovensko prosvetno društvo Dobrač na Brnci prireja

NOGOMETNI TURNIR

v nedeljo 19. 9. 1982 s pričetkom ob 10. uri na igrišču pri Prangerju v Zmoticah. Sodelovala bodo moštva iz Železne Kaple, Sentažakoba, Slovenje-ga Plajberka in Brnce.

Prisrčno vabljeni!

Iščemo

INŠTRUKTORJA

za mladinski ansambel (flavta, harmonika in kitara) Slovenskega prosvetnega društva Dobrač na Brnci. Prijave pošljite prosim na naslov: Janko Ojcl, 9586 Brnca telefon (0 42 57) 29 2 42

Iz pliberške popotne torbe

Oglašamo se iz Pliberka z nekaj novicami, ki jih preko Slovenskega vestnika posredujemo tudi drugim širom naše zemlje. Vedno lahko pišemo o nečem, saj je novic in dogodkov dovolj, samo časa in potrpljenja je treba, da se vse to zbere in napiše. Res nismo tako nedelavni, kot to včasih na videz izgleda, delamo pa vendar s polno paro, pa čeprav včasih ne s tako glasnim pompom, kot bi to morali in lahko tudi storili.

Vsi smo izredno veseli, da je Kmečka gospodarska zadruga v Pliberku napravila velik korak naprej, dozdala novo poslopje in se tik pred našim „jormakom“ vselila v nove prostore ter tam začela prodajati starim in novim strankam vsakovrstne potrebitve. Otvoritev dan, v četrtek 2. septembra je bil za nas pravi praznik, ker smo že drugič po nekaj letih lahko rekli — spet smo dosegli nekaj velikega za našo skupno stvar. Da se izplača mnogo žrtvovati, smo videli na obrazih izraz zadovoljstva vseh tistih, ki so nosili breme gradnje in tisti, ki prihajajo v novo hišo nakupovati. Šele sedaj, ko imamo novo zadrugo trgovino, v kateri lahko dobijo vse, opažamo v kakšnih siromašnih in sedanjemu času neprimeren prostorih se je zadruga nahajala. Dobro je bilo le to, da so tisti, ki so kupovali v zadrugi, imeli toliko zavesti in vztrajnosti, da so kljub temu bili zvesti odjemalci zadruge. V delo in gradnjo nove zadruge je bilo treba vložiti ogromno truda, vztrajnosti in poguma, kar posebno velja za oba odbora in pa „motor“, predsednika zadruge tovariša inž. Fridla Kapuna, brez katerega ne bi bilo nove hiše. Koliko dela in skrbi je moral vložiti v gradnjo vejo samo tisti, ki imajo opraviti s tako gradnjo. Vsekakor se je izplačal ves ta napor. Želimo samo, da bi bil promet v zadrugi vedno tako velik, kot je bil prve dni otvoritve. Stankotu Čiku in Petrovemu Francu želimo veliko poslovnih uspehov. Pa še nekaj vidimo, kar prej ni prišlo tako močno do izraza, da prihajajo številni kupci iz Mežiške doline prav radi in zadovoljni k nam nakupovati. Šele sedaj se zavedamo, da so Pliberčani postali bogati predvsem od denarja, ki so ga oni nanosili za nakup raznovrstnega blaga, v zameno pa le redko bili deležni hvaležnosti.

Pričakujemo, da se bodo nakupovalci iz zamejstva tudi v bodoče še bolj množično oglašali v naši zadrugi, saj jim bomo lahko postregli še z večjo izbiro raznovrstnega blaga in živježa. Hvaležni bomo vsakomur, ki se bo poslužil naše zadrugne trgovine in nas s tem podprl. Zadruga pa si bo prizadevala, da bodo vsi nakupovalci bili zadovoljni iz njene hiše.

Tudi dela na teniškem igrišču športnega društva Pliberk so se premaknila z mrtve točke in so v grobem končana. Najbolj neučakani igralci tega lepega športa — tenisa so se že pomerili. Pričakujemo, da bo novo igrišče našlo vedno dosti igralcev, saj je le-to v Nonči vasi na igrišču Top športa. S tem v zvezi smo uverjeni, da bo ta lepa športna panoga izvajala tudi katerega sodelavca podjetja Topšport.

Naš letošnji jormak, katerega smo praznovali že nešteto krat, pravijo, da je bil že 598. po vrsti, je potekel v znamenju našega praznika in srečanja ljudi iz vseh predelov Koroške in tudi izven nje. Tudi tokrat se je sejem začel že v soboto popoldan in je trajal v pozne ure ponedeljkovega večera, tako da je lahko vsak prišel na svoj račun. Razstavljalec je bilo na jormaku kot še nikoli poprej in vsakdo si je lahko kupil, kar mu je pozeležlo srce. Seveda današnji sejem ni več takšen, kot je bil nekaj, ko so naši

Posojilnica Šentjakob v Rožu
išče najemnika za stanovanje
s 46 kv. metri površine. Interesenti naj se čimprej javijo v Posojilnici Šentjakob v Rožu, tel. (0 42 53) 314

predniki prignali na jormak govedo in konje, da bi jih spravili v denar, kar pa se jim ni vedno posrečilo. Malokdaj se je kmet vrnil domov zadovoljen z jormaka z izkupičkom prodanih volov, konjev ali krav. Vedno so se našli goljufivi „mešetarji“, ki so znali tako skritizirati ubogo živinčje, da je preplašeni kmet res že verjel, da njegova žival ni nič vredna. Prodajal je po navadi z izgubo, barantači pa so se smejali. Kmet je le težko z bornim izkupičkom plačal naložene davke in še kaj, za dom in družino pa je ostalo le bore malo. Zato se ni čuditi, da se je marsikateri razočarani kmet podal v gostilno, se napil in zapravljal denar prodanih volov pri kartanju. To igro so spretno obvladali razni „špilovci“, ki so čakali na kmete, kot dihurji na jajca. Naslednjega dne je bilo veliko razočaranje, ko se je zbirala glava je bilo treba iti po isti poti domov, kot je šel prej kmet na sejem z volji, vendar sedaj brez Jirsa in Bauhe in brez, da bi treba bilo reči „štie“ ali „hap“. Domov je bilo treba peš priti in sezna-

niti domače z jormaškim spektaklom. Danes tega ni več, ne sliši se več idiličnega mukanja živali, le iz daljave smo čuli ponarejeno „mukanje“ rogov Veselih planšarjev iz ute Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“. Danes pač slišimo več drugih glasov, ki pa so veliko bolj neprijetni kot živinski in gredo človeku, bi lahko rekli, že malo na „strune“. Pa kaj ne bi vse prenesli, če smo že na jormaku in dobre volje.

V vseh treh dneh se je zbralo okrog 30.000 ljudi, od teh jih je bilo veliko iz sosednjih občin Mežiške doline. Največ pa je bilo takšnih, ki so samo zijala pasli, kot temu tako lepo rečemo. Nakupovalo se je po potrebi, saj danes dobiš vso robo, kadar pač hočeš. Bolj veselo in živahno je bilo v raznih utah, kjer so vabili godci s svojimi vižami v šotore. Posebno družabno, veselo in domače je bilo v uti našega društva, saj so pridni muzikantje iz Zvabeka pridno igrali. Veseli planšarji, ki so že večkrat nastopili v tem šotoru, pa so s svojimi lepimi melodijami in rogovi privabili marsikatega gosta v uto, da je potem občudoval lepote slovenske pesmi in besede.

Prav domače je bilo in vsem smo iz srca hvaležni za ves trud, ki so ga morali vložiti v to delo, da smo se potem vsi lahko prijetno zabavali in se počutili domače in zadovoljne. Posebna hvala velja predsedniku društva Jožkoru Hudlu in vsem njegovim sodelavcem za vse storjeno. Mirno lahko rečemo, da je led prebit in da ima društvena uta vedno večji krog obiskovalcev in da bo v bodoče treba misliti na večji prostor.

Lepo je bilo to staro ljudsko slavlje, še posebno zato, ker je bilo prijetno sončno vreme. Večina ljudi je bila zadovoljna s pozdravnimi govori v obeh jezikih — župana Mikuscha in mestnega svetnika Stanka Vavtija. Nismo pa bili vredni domače besede s strani koroškega deželnega glavarja. Dvojezičnost pač še ni prišla do Celovca, upamo pa, da bo s časom le drugače, da se bo tudi Celovčanom zdelo potrebno reči „dober dan so sed“. Vprašal sem nekega sejemskega obiskovalca, zakaj naš glavar tudi nas ni nagovoril v slovenščini, kot je to storil z dvema besedama za goste iz zamejstva, pa mi je zabrusil v obraz: „vi pa itak znate „tajč“. A tako sem si mislil, morda pa tudi tistim, ki znajo samo „tajč“ ne bi škodovalo, če bi znali še kak drug jezik, predvsem pa tistega, katerim vladajo!

Razšli smo se na svoje domove — eni s praznimi, drugi pa spet s polnimi denarnicami. Prav žal pa nobenemu ni bilo, da je bil na pliberškem jormaku. Pa še drugi kaj. Srečno!

ikej

Izlet na Triglav

Po manj znanih poteh se je pretekli teden podala „odprava“ Slovenskega planinskega društva Celovec na Triglav. Iz Radovne nas je vodila pot najprej po dolini Kot proti Staničevemu domu v višini 2332 m. Hoja v hladnem jutru je prijetna, kljub temu, da se steza vztrajno vzpenja navzgor. Po dobrih dveh urah zapustimo že itak skromno vegetacijo, objame nas skalnati svet in še uro hoje pa smo pri koči. Pogled na strme stene Triglava z ledenikom hipoma očara prišleca. Prevzel od te podobe nekako podzvestno uredi nekaj potrebnih stvari in ko se ravno odpravljata neka skupina na vrh, ostalih pa še ni, jo enostavno mahneš z njo. Po skalnati slezi vodi pot po grebenu Rži proti Triglavskemu domu, do Kredarice. Mimogrede zaznavaš, da ta dobiva novo lice — polovica novega doma je že dokončana a pogled je le še usmerjen proti vrhu; in že si v steni. Previdno stopa noga iz ene „stopnice“ v drugo, roka pa s trdim oprijemom sega po železnih klinih — tako se vlečeš navzgor. Pred tabo planinci, za tabo planinci, skoraj nepretrgana veriga jih je, vse pa sili navzgor v vrloglavo višino: moški, ženske, otroci... Včasih pride do zastoja, če se vrača večja skupina od zgoraj, tedaj je časa za bežen pogled navzdol. Mrzlo te spreleti od nog do glave; Kar oddahneš se, da gre spet naprej in šteje klinov polagoma opustiš — preveč jih je. Neke vrste žleb tam, je varovan z železno vrvjo in zopet klini... Plošče v skali spominjajo na žrtve ognjene kače; bežno pomisliš, kako, da le mora biti, ako te v tej skalnati višini zaloti nevihta. Za hip objame goro siva megla in zakrije pogled, da komaj še spoznaš dva, tri ljudi pred seboj, a kmalu že spet poka sonce skozi oblake. Mali Triglav je premagan in zdaj gre pot po grebenu proti vrhu. Še trši se okleneš varovalne vrvi in se ozreš navzdol... Več stometrski prepadi levo in desno; tam spodaj Kredarica — v ozadju Staničeva koča — vse okrog pa skalnati vrhovi in globoke doline. Marmornata plošča v skali nosi italijanski napis — posvečena ponesrečenemu tovarišu planincu. Še majhen vzpon in že pozdravlja Aljažev stolp — 2863 m. Živčna napetost popusti, hipoma je pozabljen ves trud, neskončna radost navdaja srce. Razgled ni najboljši, a vseeno je spoznat: Kanjavec, v ozadju gorovje Komne, Jalovec (ki ga imam v nekoliko slabem spominu!), Mangart, Razor, Skrlatica in tam iz ozadja pozdravlja domača Jeka. Prepoln nepopisnih vlvos se napotim z vrha. Še med potjo opazim ostale tovariše, ki so na poti na Vrbanovo špico. Kmalu jih dohitim — vlada vsesplošno veselje. Večer preživimo v pravi planinski družabnosti ob pesmi in šali. Do solz se nasmejimo oskrbniku koče, ki ima polno muh v glavi in zna zabavati ure in ure. Toda naslednje jutro bo treba zgodaj pokonci, zato je treba h počitku. Še v mračnem smo spet na nogah, zopet nastopim, tokrat skupno, že znano pot. Nebo je čisto, kakor kristal, le mrzel veter vleče med skalovjem. Pri Kredarici se z našo starostjo Otmarjem Simčičem ločiva od ostalih, ki gredo na vrh. Prenaporna bi bila

pot za človeka, z dobrim, dvojnimi števili let, od naše ženske udeleženke, učiteljice Pintar Nežke. Poslovimo se torej in midva jo mahneva proti domu Planika 2408 m — na južni strani Triglava, preko katerega se potem skupno vrnemo v dolino. Pot sicer ni ravno lahka, a premagava jo brez posebnih težav. Tam si ogledam vstop z južne strani in ob tem nehote priplezam skoraj na Mali Triglav — tako me je očarala ta gora. Okrog poldneva smo spet vsi zbrani v koči. Še izdatno okrepčilo in na povratku smo. Po triurni hoji prispemo, „mehkih kolen“, do naših avtomobilov. Prekrasni sončni dan nas spremlja na poti domov in ves ožarjen nas z višine pozdravlja Triglav.

F. Č.

PLANINSKA POSTOJANKA
HUGO-GERBERS-HÜTTE

Koroški fenomen

Slovensko planinsko društvo Celovec bo v nedeljo 26. septembra spet organiziralo izlet v Kreuzeckovo skupino in sicer tokrat na 2623 m visoki vrh Kreuzelhöhe, s katerega se nudi lep pogled v Schobrovo in Glocknerjevo skupino. Posebnost tega izleta pa ni samo vzpon na ta vrh, temveč tudi obisk planinske postojanke Hugo-Gerbers-Hütte 2335 m, ki ima podoben statut kot slovenska planinska postojanka na Bleščeči — da je „samoskrbovalnega“ značaja. Vendar pa je med obema kočama še ena bistvena razlika, da je Hugo-Gerbers-Hütte odprta noč in dan in ob vsakem letnem času. V njej je možnost kuhanja (posoda, itd.) na razpolago je plin, drva in celo nekaj provianta. Ležišče je za 15 do 20 ljudi. V koči so poštne položnice in s temi potem plačaš v dolini „škodo“, ki si jo naredil v koči (nočnina, poraba drv oz. plina ali provianta).

To kočo, ki je bila po zadnji vojni popolnoma zapuščena in oropana je spet obnovil in uredil ter dal planincem na razpolago veliki angleški alpinist, idealist in pisatelj P. A. Tallantire.

Janko Kersnik

AGITATOR

11

„Bom veslal — takoj! Toda prej mi dovolite le eno besedo in, gospodična — saj ne boste nejevoljni name...“
„Nejevoljna? Zakaj?“ odgovori ona, a nemir ji je vedno bolj rastle; zrla je predse in s prsti trgala rožo, ki jo je nosila ves čas s seboj.

Ali oba sta bila tako prevzeta, da nista čula lahkinih korakov, ki so prav sedaj zašumeli po stezi, skriti za obrežnimi drevesi. Mož pa, ki je tu prihajal, ugledal je takoj onadva in obstal kakor kamen za debelo bukvičo, komaj nekoliko metrov oddaljen od onih dveh v čolnici.

Bil je Koren.

„Torej tu sta, sama se vozita v polmraku po vodi! Čemu si še prišel sem, bedak!“ to je bila prva misel njegova. Pokazati se jima ni hotel na noben način — tega veselja ne bi napravil Rudi po nobeni ceni. „Saj bosta na drugo stran odveslala in potem odidem v grad! Morebiti bom imel nocoj še priliko in dolžnost — čestitati.“ dejal je pikro sam v sebi in se še bolj pritiskal k debu. Tako je moral čuti pogovor onih dveh, ker čolnič se ni ganil izpod obrežnih vej.

„Ker bi vam rad nekaj povedal! Gospodična Milica, že davno sem iskal prilike, da vam odkrijem srce svoje — Milica, jaz vas ljubim!“

Hotel jo je prijeti za roko.

A deklica je burno vstala s svojega sedeža, tako da se je lahki čoln nevarno zazibal in je ona z glasnim vzklikom sedla zopet na klop koncipistu nasproti. Temna rde-

čica ji je zalila lice in s težko sapo je iskala besed, katerih pa ni premogla.

„Ali sem vas razžalil, gospodična?“ vprašal je z zamolklim glasom koncipist. Niti misliti si še ni mogel, da bode dekle njegovo snubitev kar odbilo.

„Veslajte vendar nazaj k bregu!“ velela je osorno, da se je Ruda skoraj prestrašil tega glasu, katerega v mladosti, neizkušeni deklici niti pričakoval ni. A ta upor ga je tudi razburil.

„Ne prej, preden ne vem, pojdem li kakor najsrečnejši ali najnesrečnejši človek od tod,“ dejal je patetično.

„Oh, moj Bog!“ klicalo je dekle in solze so ji silile v oči. Sedaj se je v istini bala koncipista.

„Ne, ne, gospodična! Vi me strašite! Le eno besedico mi privoščite,“ hitel je on in jo sedaj res ujel za roko, katero je poljubljaj. „Se li smem nadejati — da me uslišite?“

„Ne!“ dejala je kratko in rezko in iztrgala roko iz njegove.

Pri tem se je bil čoln z vednim guganjem približal bregu ter s prednjim koncem trčil ob bukev, za katero je stal Koren, tresoč se po vsem životu od radosti in hrepenjenja, da bi skočil v čoln in prijel Rudo za vrat.

A sedaj se ni mogel več premagovati.

Prijel se je bliskoma z levico za močno vejo, ki je molala nad vodo, zavihtel se z brega in desno nogo postavil v čoln.

„Dajte mi roko, gospodična Milica,“ dejal je z glasom, kateri se mu je od razburjenja tresel, „tu ste varni, in stopite sem na breg!“

Učinek te njegove nenadne prikazni je bil nepopisljiv. Deklica se je obrnila z glasnim, prestrašenim vzklikom, a spoznala je takoj Korena in se isti mah oklenila rešiteljeve roke. Pa tako je ni mogel postaviti na breg; prijel jo je naglo čez pas in zavihtel se z njo vred s krepkim odsko-

kom na breg. Čoln s koncipistom, kateri od jeze, iznenađenja in, recimo, tudi od strahu ni mogel ziniti besedice, pa je zavoljo Korenovega odskoka zdričal bliskoma proti ribnjakovi sredini.

Ves ta tragikomični prizor se je izvršil v nekaj trenutkih.

„Oh, hvala, hvala vam!“ hitela je Milica še vsa razburjena.

„Dovolite, da vas spremim do grada! Gospod Ruda bo že za nama prišel!“

„Se mu li ni nič zgodilo?“ vprašala je naglo deklica, ker v bližini ni bilo sledu o čolnu in vse tiho po ribnjaku.

„Tam vesla — glejte!“

In res se je bližal koncipist že drugemu bregu, kjer je naglo izstopil in hitel tema naproti. Bil je silno srdit.

„Oh, vi ste naju zalezovali in poslušali, gospod Koren!“ sikal je med zobmi. Videti je bilo, da je izgubil vso moč, zatajevati se in premagovati.

„Sami veste, da govorite neresnico,“ zavrne ga Koren, „slučaj me je pripeljal sem — k sreči gospodične!“

Sedaj se je koncipist ohladil.

„Haha, kaj pa mislite? In vi — gospodična?“

V tem trenutku se je čul z vrta glas gospe Boletove, ki je klicala hčerko.

„Ali greste k nam?“ vprašala je ta naglo Korena.

„Grem, ako dovoljujete!“

Hitela je dalje po peščeni poti.

Koren pa se je obrnil k Rudi.

„Ako česa še želite od mene,“ šepetal mu je, „potem počakajte malo tu — ali se pa pozneje vrneva. Pomočim vas parkrat z glavo navpik v ribnjak, da vas nekoliko ohladim.“

Koncipist ni znil odgovora. Domislil se je, da je v čolnu pozabil klobuk, ter šel naglo ponj.

Dober zgled tudi za druge

Ze več kot dvajset let deluje „Avstrijska služba za razvoj“ (Österreichischer Entwicklungsdienst — ÖED), ki s svojimi sodelavci pomaga uresničevati najrazličnejše projekte za razvoj zaostalih predelov sveta. Je to zasebna organizacija, ki so jo ustanovila razna katoliška združenja, zamišljena pa je kot „pomoč za samopomoč“ v tako imenovanem tretjem svetu.

Omenjena organizacija izdaja svoj informacijski prospekt, preko katerega seznajajo javnost s svojimi aktivnostmi ter zanje pridobiva sodelavce. Iz prospekta med drugim povzemamo, da je ÖED doslej opravila v deželah tretjega sveta najrazličnejših del za skupno 2000 let; trenutno je 125 njenih sodelavcev zaposlenih v 14 deželah Afrike, Latinske Amerike in Daljnega vzhoda, kjer pomagajo na socialnem področju, v poklicnem izobraževanju, v zdravstveni službi in v kmetijstvu. Organizacija išče strokovne moči med 22 in 40 leti starosti z izkušnjo v poklicu; nudi jim socialno zavarovanje, ustrezno kritje življenjskih stroškov ter po triletnem delu „zaslužek“ v obliki hranilne vloge v višini 166.000 šilingov.

Prospekt ÖED je sedaj prvič izšel v dveh jezikih — v nemščini in slovenščini. S tem želi organizacija nagovoriti predvsem ljudi na jezikovno mešanem območju južne Koroške, obenem pa naj bi bil to — kakor pravi v spremnem pismu — tudi „majhen znak solidarnosti z jezikovnimi skupinami v Avstriji“. Brez dvoma razveselijo korak, ki bi lahko bil zgled tudi za druge — ne nazadnje tudi za tiste, ki sicer radi trdijo, da „zastopajo“ večino Slovencev, pa v svojem glasilu kljub temu ne najdejo lepe besede za svoje slovenske sodeželane, koje šele prostora za kak prispavek v njihovem materinem jeziku.

(Nadaljevanje z 2. strani)

novelo zakona o organizaciji šolstva. Prosvetni minister Fred Sinowatz je razglasil, da je uresničil z novelo dve tretjini svojih reformnih idej, medtem ko je njegov kontrament iz avstrijske ljudske stranke menil, da je njegovi stranki uspelo oskubiti ministrov predlog tako temeljito, kot to storijo otroci z božičnim drevescem po praznikih, da je pač prazno.

Gotovo je sedma novela pomemben mejnik v razvoju avstrijskega šolstva. Obenem pa je treba s skrbjo ugotoviti, da v končnem tekstu ni upoštevan niti en sam predlog iz stališča ZSO in NskS. To navaja k misli: ali so bili slovenski predlogi tako nedodelani, nepremišljeni in slabi, da jih zakonodajalec ni mogel upoštevati, ali pa se avstrijske stranke še naprej dosledno oklepajo trostranskega sporazuma z dne 1. julija 1976, ki v svoji 6. točki pravi, da v „sedanjem trenutku niso predvidene nove ureditve na področju šolstva. To pa ne izključuje, da se pričnejo pogajanja o tem vprašanju potem, ko dobijo zakon o narodnih skupinah in v njem predvidene odredbe veljavnost.“ Sklep ni težak, še posebej, če upoštevamo čedalje glasnejše zahteve šefa koroške ljudske stranke — če o zahtevah svobodnjakov in Koroškega Heimatdiensta po centralnih šolah za Slovence sploh ne razpravljamo. Vprašanje je, kako dolgo se bo socialdemokratska stranka upirala izvedbi načrtov, ki močno spominjajo na razmere v Južni Afriki.

Kljub vsem glasnim zahtevam večrajšnikov se bo treba v prihodnje koncentrirati na obstoječe šolske zakone in še posebej na sedmo novelo zakona o organizaciji šolstva in pregledati, ali ni prinesla kakih izboljšav tudi slovenski manjšini, kot do sedaj vsi tisti zakonski ukrepi, ki so do določene mere demokratizirali avstrijski šolski sistem in pospešili enakopravnost dostop šibkih socialnih slojev k šolanju. Tu naj omenim le zakon o štipendiranju študentov, zakon o štipendiranju dijakov, zakon o prejemanju brezplačnih šolskih knjig ter zakon o brezplačni vožnji v šolo in domovi oziroma o delnem povračilu potnih stroškov. Ti splošni avstrijski zakoni so slovenski manjšini koristili verjetno več kot vsi posebni oblastni ukrepi „v prid“ manjšini v zadnjih dvaindvajsetih letih. Pri ukrepih, ki prinašajo demokratizacijo celotni avstrijski družbi, nedvomno pridobiva tudi manjšina. Celotno vprašanje je, ali se pripadniki manjšine posameznih zakonov v zadostni meri poslužujejo. Z višjo stopnjo organiziranosti in z malo več prizadevnosti bi predvsem naši dijaki in deloma študentje lahko intenzivneje izrabljali štipendijske sklade.

Višina štipendije za študente se do-

Izrabiti vse možnosti...

loča na eni strani po socialnih kriterijih, kot so zaslužek staršev, študenta samega, dohodki iz obrtnih in drugih dejavnosti, na drugi strani pa mora študent opraviti v predpisanim roku potrebno število kolokvijev, seminarjev in seminarjev oziroma državnih izpitov (npr. pravniški) ali izpitov s strokovnih področij (npr. medicinski). Izpitate mora študent opraviti z določenim povprečjem ocen, ki ni za vse fakultete enako odmerjeno. Najvišja možna štipendija za študenta znaša zdaj 3.800 šilingov desetkrat na leto, tej pa se lahko ob odličnem uspehu pridruži še štipendija za nadarjene v višini 5.000 šilingov letno. Število štipendij za nadarjene študente je določeno po posameznih univerzah oziroma fakultetah.

Dijaki prejema domsko podporo od 5. razreda, študijsko podporo pa

zija za Slovence v Celovcu pač poseben položaj v avstrijskem šolskem sistemu in je velikega pomena za slovensko narodno skupnost na Koroškem. Najvišje stopnje štipendij ne poravnajo v celoti življenjskih in stanovanjskih stroškov dijakov in študentov v Avstriji.

Tu pa se dotikamo že enega najbistvenejših vprašanj, ki ga na primer Zveza slovenskih organizacij vse do danes ni razvozlala. Kako pritegniti in šolati potrebni kader, ki bi bil voljan in bi tudi znal vsak čas pravilno reagirati na številne spremembe avstrijskega šolskega sistema, se vključiti v razne diskusije o šolstvu in samostojno izdelati alternative k obstoječemu manjšinskemu šolskemu sistemu. Drži, da se je pri Zvezi obrnilo glede tega na boljše in da skuša Narodni svet doseči vsaj tolikšno stop-

Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku

od 6. razreda višje srednje šole naprej. Kriterij pri obeh sta prav tako povprečni učni uspeh iz vseh predmetov in socialna potreba. Tudi dijaki lahko dobijo za odlični šolski uspeh posebni letni dodatek. Najvišja stopnja domske podpore znaša desetkrat na leto po 850 šilingov, najvišja študijska podpora pa zdaj 870 šilingov desetkrat na leto. Letna štipendija (dodatna) za nadarjene dijake je 1.500 šilingov. Štipendije pa je mogoče dobiti tudi še pri drugih organizacijah in ustanovah.

Brezplačne šolske knjige dobi vsak šolobovezen otrok in tudi vsak obiskovalec srednjih in višjih šol ne glede na socialni položaj staršev in ne glede na učni uspeh. Knjige izbere posebna učiteljska konferenca na podlagi predlogov predmetnih učiteljev. Knjige postanejo last šolarja oziroma dijaka in jih doslej ni bilo treba vračati.

Država skrbi tudi za poravnavanje voznih stroškov šolobovnežnih otrok in dijakov med domom in šolo in študentom v kraju študija. Poleg tega pa vrača del voznih stroškov tistim študentom, ki se zaradi oddaljenosti univerzitetnega mesta le poredko vračajo na svoj dom.

Celotni štipendijski sistem se bo izboljšal za dijake še ta mesec. Do sprememb pa je prišlo in bo prišlo tudi za študente. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta predlagala, da se domska podpora prizna dijakom manjšinskih srednjih in višjih šol z vstopom v šolo, torej že v prvem razredu. To pa zato, ker se o šolski poti odloča v desetem letu starosti, in pa, ker ima Zvezna gimna-

njo organiziranost na šolskem sektorju kot Zveza, vendar brez trdne povezave z organiziranim in angažiranim učiteljskim bo šlo.

Kot velik uspeh lahko štejemo, da sta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev s pomočjo učiteljev zavzela v bistu zelo pozitivno in konstruktivno stališče do sedme novele zakona o organizaciji šolstva. Prav tako pozitivno je, da se je na zadnjem obnem zboru Zveze slovenskih organizacij na Koroškem odprto razpravljalo o zasebni kmetijski šoli v Podravljah s pravico javnosti, o šoli, ki je začasno nehala delati. Sploh nič ali pa le zelo malo je slišati o razmerah na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Vsekakor del staršev ni posebej zadovoljen, česar se gotovo zaveda odgovorni učiteljski kader. Tam, kjer koroški Slovenci sami lahko izboljšajo razmere in položaj, vendar ne bodo klicali na pomoč drugih. Pomanjkljivosti pa se pojavljajo tudi druge, take, za katere so soodgovorni koroški Slovenci in o katerih bosta morala razpravljati oba slovenska tednika odprto in odkrito, sicer bodo to storili ob pravi priložnosti gotovo drugi.

Obstaja pa seveda tudi vrsta resnejših problemov na šolskem področju, ki jih manjšina lahko rešuje le ob prizadevnem sodelovanju splošne avstrijske družbe in ob pomoči države matičnega naroda. Večino teh vprašanj sta osrednji organizaciji nakazali v številnih globalnih in posebnih vlogah na avstrijske šolske oblasti. Pri tem se zavedata, da šolski sistem za manjšino ne bo mogel biti nikoli popoln in da manjšina nikoli ne bo ime-

la na voljo vseh šolskih tipov razvejane sistema v materinščini. Materinščina otrok pa bi se morala upoštevati vsaj pri vseh obveznih šolah in dobiti svoje enakopravno mesto v otroških vrtcih. Čeprav je res, da vrtci ne spadajo v sklop obveznih šol in jih sploh ne moremo šteti za „šole“, postaja ravnanje odgovornih na tem sektorju iz dneva v dan bolj žalostno. Gotovo rešitev tega vprašanja ni toliko stvar kompetenc, temveč stvar srčne kulture do najmlajših in spoštovanja njihovih pravic. Ravno tedni smo pričali javne polemike glede podpore Avstrije avstrijski manjšini na Južnem Tirolskem — od otroških vrtcev prek kulturnih ustanov pa tja do stanovanj za socialno šibke člane manjšine. Sedaj, ko Italija prevzema del teh bremen na podlagi južnotirolskega paketa, se Avstriji, in to kljub napeti gospodarski situaciji, na njenem lastnem teritoriju odpirajo enake možnosti. Namesto tega pa mora konzorci, ki izdaja šolski in mladinski list „Mladi rod“, trepetati za njegov nadaljnji obstoj zaradi še prenikave avstrijske podpore. Poleg „Mladega roda“ je zaradi nizke naklade seveda stalno odprto tudi financiranje slovenskih učbenikov. Dosti se je razpravljalo že v preteklosti o kvaliteti učbenikov, ki jih je napisal sam ali v sodelovanju z drugimi avtorji okrajni šolski nadzornik vladni svetnik Rudolf Vouk. Kakorkoli že, bili so edini. Sedaj se jim je pridružila še Slovenščina za ljudske šole 2 iz peres delovne skupine pod vodstvom Valentina Vavtija. Delovno knjigo za jezikovni pouk je založila celovška Mohorjeva družba, ki je v preteklih letih investirala v slovenske učbenike dosti kapitala. Pripravljajo pa se še drugi učbeniki. Upajmo, da bodo novi učbeniki zadovoljevali zahteve in potrebe manjšinskega šolstva na Koroškem.

Rožnati časi se koroškim Slovcem na šolskem področju gotovo ne obetajo, če pomislimo na zahteve, ki smo jih že omenili in označili. Zato pa je še bolj potrebno, da bosta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev odkrito razpravljala o odprtih vprašanjih in se tudi kdaj zaradi njih sporekla. Saj tudi pri koroških Slovcenih niso v ospredju le narodni interesi, temveč se občutijo tudi razredne razlike. Nekateri pa znajo svoje socialne interese spretno braniti pod pretvezo, da branijo narodne. Skupna, v odkriti razpravi sprejeta stališča pa bo treba tudi uresničevati, da ne ostanejo le na papirju. Pri vsej zavzetosti in zagnanosti funkcionarjev in nefunkcionarjev pri reševanju odprtih šolskih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem pa bi bilo želeli, da bi se pogovarjali njihovi otroci v slovenščini in jo obvladali tudi še njihovi vnuki ter... Za koga bi se sicer tako gnali?

dr. Avguštin Malle

Nazaj prišedši, je uvidel, da brez slovesa pri gospe Boletovi ne sme in ne more od tod.

Šel je torej za onimi v grad in, akoprav je takoj uvidel, da Boleška ne ve ničesar o nocojšnjem dogodku in da se tudi Milica in Koren vedeta, kakor bi se ne bilo nič pripetilo — poslovil se je vendar kmalu. S Korenom ni hotel skupaj domov.

OSMO POGLAVJE

Hrastov koncipient je prebil lep večer. Boleška ga je bila povabila na čaj in, ker se je pl. Ruda že prej izgovoril in poslovil, zabavati je moral dami Koren sam. Politiko so pozabili in pogovor se je lotil domačih rodbinskih razmer, življenja v mestu in na deželi ter preskočil potem zopet nenadoma na književnost in mestno gledališče, na študentovska leta, o katerih je govoril Koren, in na čas v odgojevališču, o katerem je rada pripovedovala Milica. Kdo še ni poslušal in kdo se še ni udeležil sam enakih zabav?

Boleški je bil koncipient vedno bolj po volji in neka naravna resnoba, katere ga tudi v najvselejših urah ni zapustila, pomagala mu je v trenutkih, ko mu je primanjkovalo okretnosti, zadostovati strogim terjatvam, katere je stavila graščakinja do vsakega v socialnem oziru. Nocoj pa mu je še spomin na dogodek pri ribnjaku polnil dušo in nosil je v sebi sladko zavest, da Milica vendar ni — kakor trdijo zlobni jeziki v trgu — Rudova nevesta! Oh, kaj še! Niti ne mara zanj! In kako vesel je bil Koren, da ona tudi po Rudovem odhodu ni črhnila besedice o tem, kar se je godilo prej med njimi. Skrivnost, prva skrivnost ju je vezala in, ker je čutil, da je deklica ne bo razodela nikomur, razodel bi je tudi sam ne bi po nobeni ceni. „A zakaj molči?“ vprašal se je večkrat, akoprav je odgovor dobro znal. Čutil je še vedno, kako prijazno, gorko mu je bila stis-

nila roko, kako veselo se mu je bila zahvalila za storjeno uslugo in kako ji je vtem silila kri v lice. „Zato ker si bil ti poleg,“ dejal si je, „zato molči! Da, da! Ona neče, da bi mati vedela ali slutila, da sva tekmeča! Ha, tekmeča! Ne bodi neumen, Koren!“ A ko se mu je potem vnovič tako prijazno nasmehljala, natočivši mu vina v kozarec, lotila se ga je zopet prva sladka misel.

Malo pred njegovim odhodom pa sta ostala z Milico nekoliko trenutkov sama v sobi.

„Hvala vam, gospod Koren, da niste mami ničesar omenili!“ dejala je ona polglasno; zardela je pri tem in oči uprla na prtič, katerega je vila v rokah.

„O prejšnjem dogodku? Ne, ne, gospodična, to vendar ni moja stvar! Vi sami bodele najboljše znali, je li treba povedati ali ne,“ izustil je Koren naglo, ne da bi si bil sam v svesti, da je nekaj bodečega tičalo v njegovih besedah.

A deklica je to čutila ter se naglo ozrla vanj, kakor bi se hotela prepričati, je li res tako nameril s svojo opomnjo. Pa izraz njegovega lica je bil tako odkrit in prijazen in pogled njegov je kazal nekaj vse drugega, nego je bila ona v trenutku slutila.

„Oh, ne, ne! Jaz ne bodem povedala! In vi tudi ne! Preneumno je bilo!“ pristavila je pol resno, pol s smehom.

Korena se je polastila sedaj druga misel, ki mu je zatrla takoj vse veselje. „Kaj ko bi vendar nekaj drugega vzrok bilo temu molčanju? Morebiti Ruda ni porabil prave prilike in drugič — bo pa morebiti drugače?“

Sklenil je stvari priti do konca.

„Dovolite mi kratko vprašanje, gospodična! Po današnjem dogodku, katerega priča sem bil nehote, imam vsaj nekoliko pravice do njega, sicer bi bilo seveda čudno!“

„I, česa želite? Le vprašajte!“ dejala je ona in se nagnila na mizo, njemu nasproti.

„Po trgu se imenuje vaše ime le v zvezi z Rudovim!

Smem morebiti vendarle — čestitati?“

Njeno lice je izpremenilo barvo in nekaj kakor jeza zablislilo ji je v temnih očeh.

„To mi je novo!“ dejala je kratko in resno.

„Da, tako se govori! A to vas ne sme in ne more žaliti — ljudje hitro ugibljejo in...“

„In vi ste tudi — verjeli?“ dejala je naglo.

V Korenu se je dvignil stari zanikalni duh in skoraj bi bil izustil: „Kaj vam do tega, ako bi bil to verjel?“ — pa pogled deklice zdel se mu je tako zaupljiv, proseč, nedolžen, da je ni mogel tirati v zadrego.

„Ne, ne, gospodična Milica! Verjeti nisem mogel in zato sem vas povprašal. Neverjetno se mi je zdelo, ker menim, da dobro poznam njega in nekoliko tudi vas.“

„Hvala vam!“ dejala je in mu podala svojo majhno roko prek mize.

Vtem se je vrnila graščakinja in Koren se je poslovil. Milice se je lotila zopet prejšnja veselost in spremila je koncipienta do vrat.

„Pa vendar kmalu zopet pridite in kaj — novega nam zopet prinesite s seboj!“

Podala mu je vnovič roko in mu jo pustila, ko je vprašal on šepetaje:

„Torej ono pa ostane najina — skrivnost?“

„Da, da!“ pritrdila je tiho.

„Prijeten mož — to!“ omenila je Boleška po njegovem odhodu. Milica pa je storila, kakor ne bi čula materinih besed, in je urejevala svojo mizico pri oknu. Mesec je jasno svetil in tam doli na beli cesti je bilo lahko ugledati podobo moža, ki je z naglimi koraki odhajal v dolino. Na vinjku je malo postal in Milici, ki je prav sedaj ozrla se skozi okno, dozdevalo se je, da tudi oni obrača pogled svoj nazaj proti belemu gradiču.

(Dalje v prihodnji številki)

Seminar - začetek nove sezone

Koroškega partizanskega pevskega zbora

Prvi teden septembra je imel Koroški partizanski pevski zbor spet svoj poletni seminar v Strunjanu. Poleg intenzivnih vaj pa je imel še tri nastope, dvoje predavanj in izlet z ribiško barko. Slovenska obala in gostje počitniškega naselja Svoboda so zbor tudi letos sprejeli kot ljubega gosta. Služba, delo doma in družbeno politična angažiranost so približno tretjino pevcev zadržali doma, tako da nas je bilo na poletnih pripravah le 38 po številu.

Vodstvo počitniškega naselja Svoboda v Strunjanu nam je rezervirala v glavnem iste sobe v bungalovih kot lansko leto; zelo hitro smo se torej počutili domače. V čudovitem okolju ob morju, med cvetočimi parki, v udobnih sobah in ob solidni postrežbi so nas motili edino komarji, ki jih je bilo le-tos veliko več kot lani.

Naš dirigent Branko Čepin je sestavil zelo obširen program, ki smo ga uresničevali vsak dan dopoldne in popoldne na deljenih in skupnih vajah, ki so trajale po 6 do 7 ur. Pri tem je dirigentu pomagala Simona Rovšek. Kljub nekompletni zasedbi zbora je pesem kmalu zavnela. Napredovali smo hitro, saj so bile vaje didaktično tako zgrajene, da smo preskakovali od lažjih na težje pesmi. Ko pa je bila utrujenost pevcev in glasov že zadostna, smo za razvedrilo zapeli Šmarješko pesem, ki jo je Radovan Gobec uglasbil posebej za naš zbor ter pripoveduje o resničnem dogodku v Šmarjeti v Rožu med zadnjo vojno.

Na seminarju nismo bili prepričani sami sebi, ampak so za nas skrbele družbeno politične organizacije obalne regije, predvsem pa njihova borčevska organizacija. Predsednik obalnega odbora zveze združenj borcev NOV tov. Rastko Bradašnja je bil z nami v stalnem stiku in nam pomagal organizirati dvoje predavanj, koncert v Kopru in nastop pri kolektivu Mehanotehnik v Izoli, poleg tega pa kot poseben doživljaj še izlet z ribiško ladjo.

Najprej nas je obiskal predstavnik republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije tov. Bogo Gorjan, ki nam je govoril o mednarodnem položaju, o vlogi neuvrščenih v borbi za ohranitev miru ter o odnosih Jugoslavije z njenimi sosedami. Največ diskusije je razumljivo bilo ob vprašanju odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo ter o vlogi naše narodne skupnosti v tem okviru. Drugo predavanje sta imela tov. Bradašnja in sekretar obalne konference SZDL tovariš Kovšca. Prvi nam je predstavil zgodovino in poveljni razvoj slovenske obale, njen gospodarski in družbeni razcvet, kritično pa je spregovoril tudi o vseh težavah, ki jih srečujejo na tem področju. Tov. Kovšca je pripovedoval o mestu in vlogi Italijanske narodne skupnosti ter o naporih, da bi jo ohranili in razvili kot vrednoto, ki ima svoje enako-pravno mesto v vsej zakonodaji, v dvojezičnosti celotne obale, pred-

vsem pa v sistemu vzgoje in izobraževanja. Predavanje in zlasti sproščen razgovor o teh vprašanjih bi bila gotovo koristna za marsikoga tudi iz Koroške in njene deželne vlade, predvsem pa za razne tukajšnje časnikarje in klicarje domovine.

Koncertu v Kopru smo posvetili precejšnjo pozornost. Med 15 pesmi sporeda smo vpletli nekaj smiselnih recitacij in ves nastop povežali v celoto. Koprsko gledališče je bilo polno poslušalcev. Že po prvih pozdravnih besedah in pesmih je nastal čudovit kontakt s publiko, ki nas je sproti nagrajevala z

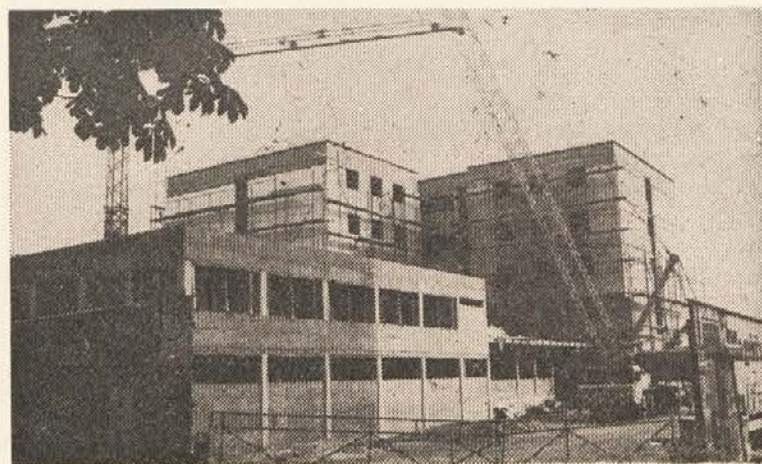
obširno reportažo o našem delu. Zelo lepo sprejet je bil koncert za goste v naselju Svoboda. Bivši borci in invalidi, s katerimi smo skupaj preživeli teden dni, so nas poslušali z vidno ganjenostjo. Marsikateri solza se je utrla ob pesmi „Padel je padel...“ in ob recitacijah, ki so prav tako pripovedovale o težkih časih in žrtvah boja proti fašizmu. Uspeli kulturni dogodek je popestrila še trboveljska godba na pihala, ki je imela pred in po našem nastopu promenadni koncert. Do tega skupnega nastopa je prišlo po naključju, da je trboveljska godba po osvojitvi zlate kolajne na svetovnem prvenstvu prav tedaj preživljala nekajdnevno nagradno letovanje v Strunjanu.

Med našim izletom z ribiško ladjo so nas v Izoli sprejeli tudi župan, sekretar SZDL in predstavnik zveze borcev. Živo so se zanimali za naše bivanje na obali ter nas povabili, da bi prihodnje leto koncertirali v njihovem kulturnem domu.

Kar prekratek je bil teden na obali. V soboto ob povratku domov smo se udeležili še piknika ob 30-letnici delovnega kolektiva Mehanotehnik v Izoli. Kot gostje 1600-članskega kolektiva smo zapeli nekaj pesmi za uvod v njihovo proslavo. Nato pa smo se prijetno razpoloženi vračali proti domu. Naučili smo se novih moči, pa tudi utrdili našo voljo in upornost, vztrajati pri našem delu, v naši borbi za resnično enakopravnost na domači zemlji.

J. R.

Prispevajmo za gradnjo doma dijaške, študentske in vajeniške mladine

„Slovenski vestnik“ je redno poročal o domu, ki ga v Celovcu gradi Slovensko šolsko društvo za dijaško in vajeniško mladino ter študente. Ta projekt je trenutno med vsemi slovenskimi na Koroškem po obsegu največji, po namembnosti pa najpomembnejši v našem narodnem življenju. Dom bo služil mladini, ki se v Celovcu šola oziroma usposablja za poklic.

V prepričanju, da je izgradnja tega doma zadeva celotne slovenske narodne skupnosti, je Slovensko šolsko društvo pripravilo akcijo gradbenih kamnov, ki naj prispeva h kritju dela visokih investicijskih stroškov. Ta akcija naj bo tudi nov primer solidarnostne samopomoči, ki se je že tolikokrat pokazala in tudi rodila trajne sadove.

Tudi tokrat objavljamo imena darovalcev in se vsem, imenovanim in tudi neimenovanim, iskreno zahvaljujemo za izkazano pomoč. Obenem pa jih stavimo za zgled vsem drugim, da prav tako po svojih možnostih podprejo naše skupno prizadevanje.

Slovensko šolsko društvo

Za gradnjo doma so prispevali: dr. Franci Zwitter, Celovec, 500 šil.; dr. Schellander Roman, Kotmara vas, 200 šil.; neimenovan gojenec, Celovec, 2.000 šil.; Kežar Joško, Beljak, 140 šil.; ravn. Kokot Anica, Celovec, 100 šil.; Aichholzer Franc, Loče, 1.000 šil.; Kuhar Leni, Železna Kapla, 400 šil.; neimenovan, 1.000 šil.; Prusnik Danilo, Celovec, 100 šil.; Hartman Milka, Libuče, 500 šil.; Borovnik Ludvik, Borovlje, 1.000 šil.; Gröblacher Milena, Škocijan, 100 šil.; prof. Kupper Milan, Celovec, 100 šil.; Kunčič Marjan, Bistrica v Rožu, 200 šil.; Urbajs Lubo, Vrba, 100 šil.; Pasterk Kristina, Železna Kapla, 150 šil.; neimenovan, Rožek, 500 šil.; Wieser Mirko in Johan, Slovenj Plajberk, 500 šil.; Prusnik Mira, Čahorče, 300 šil.; dipl. inž. Einspieler Franc, Podravlje 300 šil.; Domej Teodor, Celovec, 100 šil.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 17. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Gotika v Avstriji — 10.30 Divje vode — 12.15 HFK predstavlja „Austrian Airlines“ — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Halo Spencer! — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.15 Modna revija — 21.20 Operetni koktajl — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 18. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Angličščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Panorama — 11.25 Arheologija biblije — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — Gora kliče — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Caterina — 21.50 Šport — 22.15 Danes zvečer — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 19. 9.: 11.00 Ura tiska — 12.00 O slikanju: barve — 15.05 Začarana dežela — 16.45 Zbajj kralj — 17.15 Nils Holgersson — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.14 Skromni genij — 21.45 Šport.

PONEDELJEK, 20. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Predmetni pouk: proizvodnja soli — 10.15 Šolska oddaja — 10.30 Poštar — 11.55 Iskanje sreče — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavanje nevarnosti — preprečevanje nesreč — 17.30 Bil je nekoč... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudje in živali — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 Kaz & Co — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 21. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angličščina — 10.00 Polnoletni potrošnik — 10.15 Šolska TV — 10.30 Čarobna dežela — 12.10 Color classics — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne budalosti — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Karl Valentin — 22.05 „Metternichgasse 12“ — 23.05 Poročila.

SREDA, 22. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Nepoznana sosesčina — 10.35 Fort Laramie — 11.45 Argumenti — 13.00 Uredništvo — 17.00 Zabe v cirkusu — 17.30 Piončino — 17.55 Otrokom za lahko noč —

18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zadnji poljub — 21.55 Poročila.

ČETRTEK, 23. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Varnost v temi — 10.15 Trdoglavac — 10.30 Lora kliče — 12.10 Risanje — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavanje nevarnosti — preprečevanje nesreč — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Iz življenja delavske družine v Pittsburghu — 21.05 Trije umetniki iz Zgornje Avstrije — 21.50 Šport — 22.40 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 17. 9.: 17.30 O slikanju: barve — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Po zametenih sledih — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Vikingi — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 18. 9.: 15.50 Koncertna ura — 17.00 Dunaj in njegova glasba v anekdotah — 17.45 Kdo me hoče — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Kartuzija v Parmi — 22.20 V zvezi s smrtjo — 23.50 Sto mojstrskih del — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 19. 9.: 16.00 Športno popoldne — 17.15 Praznik naš v Salzammergut — 18.00 Koroška internacionala 1982 — 19.00 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj dejanja — 21.50 O filmu — 22.35 Neverjetna družinska zgodba — 23.00 Sto mojstrskih del — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 20. 9.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Predstava s Kurtom Söwinetzm — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 American graffiti — 0.05 Poročila.

TOREK, 21. 9.: 17.45 Varnost v temi — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Alfred na potovanju — 21.03 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 — poročila.

SREDA, 22. 9.: 18.00 dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki in šport — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Kulturni žurnal v sredo — 22.50 Umetnost za preživetje — 23.40 Poročila.

ČETRTEK, 23. 9.: 17.45 Kemija atmosfere — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Glasbeni skedenj — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 17. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja.

SOBOTA, 18. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 19. 9.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 20. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Koroški zbori.

TOREK, 21. 9.: 9.30 „Majolka, bad“ pozdravljen! — 14.10 Koroški obzornik — Minute z... — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 22. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Čas za popevko — Naša beseda (F. Lipuš: „Tjaž“) — 21.00 Iz literarne zakladnice (Ob 120-letnici smrti A. M. Slomška).

ČETRTEK, 23. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 17. 9.: 4.30 Poročila — 6.45 Prometne informacije — 8.45 Naši umetniki mladim poslušalcem — 12.00 Poročila — Na današnji dan — 13.50 Človek in zdravje — 14.25 Voščila — 18.30 S knjižnega trga — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo — 22.30 Radi ste jih poslušali — 24.00 Poročila.

SOBOTA, 18. 9.: 4.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 9.35 Turistični napotki — 11.05 Zborovska glasba po želji poslušalcev — 12.40 Voščila — 13.30 Priporočajo vam... — 18.30 Mladi mladim — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.00 Za Slovence po svetu — 0.05 Nočni program.

NEDELJA, 19. 9.: 5.00 Poročila — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši — 11.00 Voščila — 13.20 Za kmetij-

ske proizvajalce — 17.05 Priključene operne melodije — 17.50 Zabavna radijska igra — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Glasbena tribuna mladim — 23.10 Nočni koncert lahke glasbe — 0.05 Nočni program.

PONEDELJEK, 20. 9.: 4.30 Poročila — 6.10 Prometne informacije — 8.05 Aktualni problemi marksizma — 9.35 Turistični napotki — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.25 Voščila — 19.00 Radijski dnevnik — 19.45 Z ansamblom štirje kovači — 20.00 V delavnici Josepha Haydna — 23.10 Za ljubitelje jazza — 0.05 Nočni program.

TOREK, 21. 9.: 4.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 9.05 Z glasbo v dober dan — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci! — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 23.05 Lirični utrinki — 0.05 Nočni program.

SREDA, 22. 9.: 4.30 Poročila — 6.45 Prometne informacije — 9.35 Turistični napotki — 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene kulture — 14.25 Voščila — 18.30 Mladi na glasbenih revijah in tekmovalnih — 20.00 Zborovska glasba Josipa Hatzeja — 21.00 Poročila — 0.05 Nočni program.

ČETRTEK, 23. 9.: 4.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 10.05 Rezervirano za... — 13.30 Priporočajo vam... — 15.00 Dogodki in odmevi — 18.00 Z ansamblom Blejski kvintet — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napoved — 21.05 Literarni večer — 23.05 Lirični utrinki — 0.05 Nočni program.

Turisti so varčevali

Po prvih bilancah poletnega turizma na Koroškem izpričavajo številke podobno dobre rezultate kot v preteklih letih. Politiki vidijo v tem znaku, da kljub gospodarskim težavam turizem ne bo trpel. Drugi strokovnjaki turističnega sektorja pa opozarjajo na neko značilnost. Koroški sekcijski vodja trgovinske zbornice Koffler je npr. opozoril na razkorak, ki je letos nastal med številom nočitev in dejanskimi izdatki turistov. Kljub istemu številu nočitev so izdatki turistov tako nazadovale, da nazadovanja ne občutijo samo turistična podjetja, temveč tudi peki, mesarji, trgovci in veletrgovci.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10

Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 52 5 50

Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

„Ne morem več, tudi če me ubijete na domači zemlji“

To nedeljo ob 14. uri bo Zveza koroških partizanov odkrila pri Hojniku v Zgornji Lepeni spomenik, namenjen žrtvam, ki jih je ta domača slovenska družina doprinesla v boju proti fašizmu.

Vedno znova slišimo s strani določenih krogov, da naj že enkrat nehamo s postavljanjem partizanskih spomenikov; naj pozabimo čase, ki da so bili za obe strani enako težki; da s takšnimi spomeniki vzbujamo emocije, ki izzivajo protiakcije in podobno.

Odgovor na takšne in podobne „sugestije“ je prav tako enostaven kot jasen: zapisala ga je nacistična soldateska že 18. januarja 1944, ko je v poznih popoldanskih urah pridirjala k Hojniku žandarmerijska patrulja pod vodstvom zloglasnega žandarma-domačina. Brez navedbe vzrokov so žandarji odgnali domačine proti Železni Kapli. To so bili: 89-letni ded Florijan Polanšek, 59-

letni gospodar Johan Polanšek in njegova 46-letna žena Angela ter njuna 19-letna hčerka Marija.

Ded, ki se je s pomočjo palice komaj držal na nogah, je po nekaj sto metrih omagal in se zgrudil na tla. „Ne morem več, tudi če me ubijete na domači tleh!“ je vzkliknil. Toda niti dedova starost niti njegova bolezen za žandarje ni igrala vloge. Ko so hoteli ostale člane družine gnati naprej proti Železni Kapli, sta se Johan in njegova žena Angela demonstrativno vsedla poleg starega očeta in izjavila, da ga ne bosta pustila samega. Tako je žandarjem uspelo odgnati edinole hčerko Marijo.

Tragika Hojnikove družine se izraža v tem, da smo o okoliščinah njenega pokola zvedeli šele po letu 1945. Hčerka Marija, ki so jo žandarji gnali proti Železni Kapli in jo potem odvedli v koncentracijsko taborišče Ravensbrück, je med

potjo slišala dva strela. O tem je pripovedovala sosedu, ki je prav tako bila v taborišču Ravensbrück. Marija je v tem zloglasnem taborišču našla smrt, toda njena sosedka se je po osvoboditvi vrnila domov in tako so domačini šele zvedeli o dogodkih tistega 18. januarja 1944 pri Hojniku ter so rekonstruirali tamkajšnji zločin.

Žandarji so Hojnikove tri pobili, hišo zažgali in trupla zmetali v ogenj. Ko je naslednjega dne daljnji sosed videl dim iz smeri Hojnikove domačije, se je napotil tja in videl strašen prizor. Domačija je bila požgana, v hiši pa so ležala na pol zogljena trupla. Ker je imel ded razdrobljeno glavo, so domačini iz tega sklepali, da so ga žandarji pobili z njegovo lastno palico, medtem ko so sina in njegovo ženo ustrelili; to potrjuje tudi dejstvo, da je hčerka Marija na poti proti dolini, kamor so jo gnali žandarji, slišala samo dva strela.

Hojnikov sosed se je po strašnem odkritju odpravil v Železno Kaplo, kjer se je na žandarmeriji pozanimal, ali lahko poskrbi za pokop trupel. Toda nacistični krvniki so to prepovedali. Sami so se ponovno podali k Hojniku ter poskrbeli, da so trupla treh ubitih žrtev popolnoma zgorela — toda svoje-ga zločina s tem niso mogli prikriti.

Tragika Hojnikove družine pride do izraza tudi v tem, da je 20-letni sin Jože v zadnjih dneh druge svetovne vojne padel kot partizan v bližini domačega kraja.

Nacistične zločine, kakršen je bil tudi tisti pri Hojniku, naj bi po mnenju določenih krogov pozabili — menda v imenu sprave. Toda takih grozodejstev ni mogoče pozabiti, nasprotno, biti morajo današnji generaciji in bodočim rodovom v opomin in svarilo, da se kaj takega nikdar več ne bi ponovilo. Zločincem je možno oprostiti, toda njihovih zločinov ni mogoče pozabiti.

15 dijakov v abiturientskem tečaju

V sredo se je na celovski trgovski akademiji zbralo 17 dijakov k vpisovanju v dvojezični abiturientski tečaj. 15 jih je bilo sprejetih, dva pa so odklonili, ker bosta šele pozneje zaključila maturo.

S tem se je začel drugi letnik dvojezičnega tečaja, verjetno pa tudi že zadnji, ker predvideva šolska reforma za prihodnje leto namesto abiturientskih tečajev dvoletne kolegije. Zagovorniki teh dvoletnih kolegijev, ki jih zaključijo dijaki z maturo, so predvsem v vrstah gospodarstvenikov, ki so bili mnenja, da v enem letu ni mogoče nadomestiti trgovske akademije.

Kašno usodo bo pod novimi pogoji imel ustrezen dvojezični kolegij na trgovski akademiji, pa še ni znano.

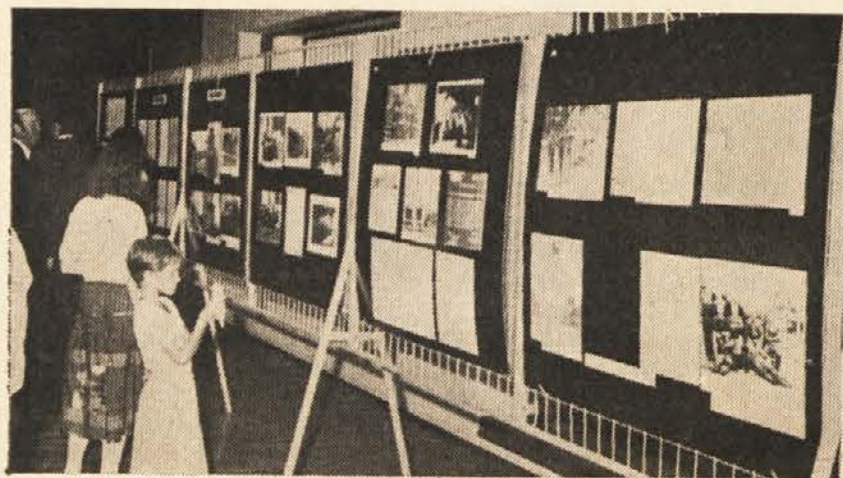
Tudi letos bodo na slovenski gimnaziji trije prvi razredi, vpisalo se je namreč 74 novih dijakov. Skupno obiskuje gimnazijo v 18 razredih 511 dijakov.

Pouk slovenščine zožujejo

Na glavnih šolah je bilo v zadnjih letih mogoče prijaviti šolarje na tri načine k pouku slovenščine: 1. po manjšinskem šolskem zakonu, 2. namesto angleščine in 3. kot prosti predmet. Kot smo zvedeli, je deželni šolski svet ob začetku šolskega leta izdal direktorjem glavnih šol na dvojezičnem področju navodilo, da ukinejo pouk slovenščine kot prosti predmet. To nadaljnje zoževanje slovenskega pouka utemeljuje formalno z ugotovitvijo, da za ta prosti predmet ni izvedbenih določil. Dodatno ugotavlja deželni šolski svet, bo mogoče le v izjemnih utemeljenih primerih v soglasju s šolskim oddelkom pri deželnih vladi dovoliti slovenščino kot prosti predmet.

Ali je to tista širokogrudnost do slovenščine, ki jo tolikokrat poudarjajo?

Bivši pregnanci so vest ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Izpovedana mnenja in stališča so rodila vrsto konkretnih sklepov; s katerimi se bo moral baviti novi odbor, ki mu predseduje ponovno izvoljeni predsednik Jože Partl. Poleg njega so bili v predsedstvo izvoljeni še Matevž Wieser (1. podpredsednik), Franci Černut (2. podpredsednik), Rado Janežič (tajnik) in Gregor Krištof (blagajnik), nadaljnji odborniki pa so Erih Čimžar, Jože Golavčnik, Janez Klanšek, Andrej Kokot, Janko Ogris, Vladimir Prušnik, dr. Katja Šnablšturm, Jože Urank in Stanko Zwitter.

V uvodni komemoraciji so se udeleženci srečanja spomnili umrlih sotrpinov. Podpredsednik Matevž Wieser je pri tem dejal, da ob letošnji 40-letnici pregnanstva še posebej čutimo častno dolžnost, da se spomnimo vseh tistih, ki jih ni več med nami: „spominjamo se tistih, ki jih je trpljenje zlomilo že v taborišču in so našli zadnji počitek v tuji zemlji. Spominjamo se ogromnega števila onih, od katerih smo se leto za letom poslavljali na

pokopališčih širom naših krajev in jim je bila beseda slovesa, večkrat izrečena in včasih tudi samo mišljena, naša zadnja zahvala za njihovo trpljenje in zvestobo. Predvsem pa velja naš spomin tistim, ki so nas zapustili v času od zadnjega občnega zbora in tukaj moramo z žalostjo ugotoviti, da smo prav v letu, ko je minilo 40 let od zločinske izselitve, izgubili dva najbolj predana in zaslužna člana — to sta bila član odbora Janko Ogris ter dolgoletni predsednik in nazadnje častni predsednik Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramer.“ Naglasil je, da nas spomin nanje obvezuje, da ohranimo živo našo protifašistično izseljensko zavest.

Formalnemu občnemu zboru Zveze slovenskih izseljencev je sledilo družabno srečanje, ki so ga obogatili člani SPD „Bilka“ s svojim pevsko-glasbenim sporedom (o tem delu prireditve poročamo še posebej). Obujanju spominov na skupno trpljenje pa je vtisnila poseben pečat tudi dokumentarna razstava o preganjanju in uporu koroških Slovencev.

Nad 7000 ljudi na „Tour 3“

Na vrhu Peči/Ofen oziroma Dreiländereck je bilo v nedeljo zelo živahno. Nad 7000 izletnikov iz Koroške, Slovenije in Furlanije se je v okviru izredno popularne turistične prireditve imenovane „Tour 3“ zbralo na tem vrhu predvsem z namenom, da demonstrirajo prijateljstvo treh sosednjih dežel.

Čudovito lep dan v nedeljo je tudi prispeval svoje, da je ta turistična prireditev tako dobro uspela. Kot po navadi je bilo poskrbljeno z jedajo in pijačo ter seveda tudi s kulturnim programom. Tako so nastopale folklorne skupine iz Slovenije in Furlanije-Juljske krajine. Nastopali so tudi pevski zbori ter razne godbe, ki so skrbele za ples in dobro voljo. Za nekaj ur na tej tromeji, med Avstrijo, Italijo in Ju-

goslavijo ni bilo običajnih obmejnih formalnosti, tako da so udeleženci „Tour 3“ bili enotnega mnenja, da bi takšne prireditve bile lahko večkrat, ne samo enkrat na leto. Vsekakor bo prihodnje leto spet takšna prireditev in prepričani smo, da bo prav tako, če ne še bolje uspeła kot letos. Med številnimi obiskovalci so bile zastopane tudi prominentne osebnosti iz vseh treh držav, kar je prepričljiv dokaz o priljubljenosti te turistične lahko bi rekli tudi planinske prireditve. Seveda ni manjkala gorska maša, katere obred je izvajal neki duhovnik iz Furlanije.

Organizatorji te priljubljene turistične prireditve so turistične ustanove treh sosednjih dežel pod Pečjo.

Nova centralna avtobusna postaja v Celovcu

Z začetkom novega šolskega leta so inoficialno otvorili v Celovcu novo centralno avtobusno postajo med kolodvorom in novo delavsko zbornico. S tem je bil odpravljen 30-letni provizorij na Gablsbergerstraži. Na moderno urejenem arealu se zvrščajo avtobusne postaje avtobusov poštne in železniške uprave. Dočim je sedaj vstopanje in izstopanje v avtobuse bolj udobno, pa prihod in odhod avtobusov sedaj ni brez problema, predvsem na Kolodvorski cesti se križajo avtobusi, ki prihajajo, s tistimi, ki odhajajo.

SAK premagal tudi Žrelec

Brez težav je preteklo nedeljo premagal SAK neprijetno moštvo iz Žrelca in si tako zagotovil ponovno prvo mesto pred KAC, ki ima kot slovensko moštvo 9 točk iz 6 iger. SAK je bil proti Žrelcu večji del igre v premoči in je učinkovito igral. Hobel v 2., Lazarovič v 38. in Polanšek v 72. minuti so dali gole za SAK.

Na tretje mesto lestvice se je priporilo moštvo iz Dobrle vasi, ki je premagalo moštvo iz Sinče vasi 6:0. Moštvo iz Sinče vasi, ki je na

predzadnjem mestu lestvice je tudi naslednji nasprotnik SAK. V šestih igrah so igralci iz Sinče vasi zadeli le tri gole, dobili pa so jih že 16 in tudi v igri proti SAK ni pričakovati večjih presenečenj, čeprav je predsednik Slovenskega atletskega kluba Walter Gutovnik dejal: naslednje moštvo je vedno najtežje. Glede moštva pa je dejal, da so se igralci spet vestno pripravili in da se bodo tudi v naslednji igri borili za dve točki. Cilj SAK pa je še nadalje ohraniti direkten stik z vrhom lestvice.

„Samo ZSO in NSKS zastopata manjšino“

Klub slovenskih občinskih odbor-nikov je v posebni izjavi odgovoril globaškemu županu Sadjaku, v zvezi s polemiko o arheološkem muzeju na Hemi in ugotavlja, da so se v preteklosti izjalovili vsi poskusi odrekat osrednjima organizacijama — ZSO in NSKS — pravico do zastopstva manjšine. Klub izraža začudenje, da se spet pojavljajo izjave,

ki stremijo v omenjeno smer. Zato ugotavljajo slovenski odborniki in njihovi namestniki, da imata edinole NSKS in ZSO po vseh merodajnih mednarodnih pravilih in členu 7 Avstrijske državne pogodbe pravico in dolžnost do zastopstva slovenske narodne skupnosti v vseh narodnostnih zadevah.

Štehanje na Zilji

Če je žegenj na Vratah žrtev slabega in deževnega vremena, potem je to najboljši znak za žegenj v Gorjanah — tako vsaj pravijo zilijski domačini, in ta „ljudska modrost“ se je potrdila tudi zadnje nedeljo, ko so

prebivalci Drašč, Drevelj in Zahomca v lepi gorjanski Marijini cerkvi obhajali ob krasnem poznopoletnem vremenu svoje tradicionalno žegnanje.

Gorjanski žegenj še ni postal gola turistična atrakcija in je zato tam še najti stare šege in navade, ki se ne kažejo samo v prelepih zilijskih nošah, ko prispejo konte (vaške fantovske družine) k cerkvi, temveč tudi po obhajanju maše, v kmečkih hišah, ki postajajo ta dan pravo zbirališče družin, ki so prav na Zilji deloma razpršene po celi Avstriji in Evropi, ker je ta dolina že pred vojno najobčutnejše trpela pod gospodarsko krizo in so morali kmetje dobesedno s trebuhom za kruhom. Vsakoletni gorjanski žegenj, ki pade na nedeljo po „mali gospojnici“ pa je povod, da se zbirajo družine, ki se včasih celo leto ne vidijo, pri „čisavi župi“ in „nabulani prati“. Po tem tradicionalnem kosilu pa se začneja „štehanje“ in „rej pod lipo“, ki ga spremlja pesem „Bog nam daj en dober čas / Ta prvi rej začeli smo“, v kateri se izraža želja kmetov po dobri letini in življenju v miru. Vse to so lahko doživeli zadnje nedeljo tudi številni gostje iz drugih pokrajin Koroške, ki so si enkrat hoteli ogledati to staro zilijsko šego. Posebno veliko ljudi se je nabralo v Zahomcu, kjer je sedem štehovcev „tekmovalo“ za „krancelje“, ki ga je končno dobil Karienov Hanzej. Še dolgo v popoldan pa so domačini po končanem prvem reju peli pod lipo stare domače slovenske pesmi, ki so v tem delu Zilje še najbolj ohranjene. Ob dobri kapljici in poskočnih melodijah pa so v vaški gostilni domačini še pozno v noč obhajali svoj farni praznik.

fra-ter

Menjava denarja

Stanje v četrtek 16. septembra 1982

Za 100 din dobite	27.00 šil.
Za 100 din plačate	31.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.22 šil.
Za 100 lir plačate	1.31 šil.
Za 100 mark dobite	693.00 šil.
Za 100 mark plačate	709.36 šil.